

2. Trăsăturile educației economice

- a. Educația economică este multidimensională, având forme imediate și simple ca educația casnică, nutrițională, până la forme complexe ca educația profesională.
- b. Un principiu al educației economice este echilibrul între venituri și cheltuieli, chibzuirea veniturilor în aşa fel încât să nu se cheltuiască mai mult decât se cîștigă. Acest principiu este util nu numai la scara economiei naționale, ci și la cea a activității individuale sau de grup, casnice, școlare sau universitare.
- c. Eficiența educației economice este dată de raportarea resurselor de ieșire la cele de intrare dintr-un anumit sistem economic. Analizată din acest punct de vedere, eficiența sistemului educațional se poate verifica prin raportarea calității obiectivelor anticipate a conținuturilor pedagogice, a tehnologiei didactice la calitatea „produselor” realizate: capacitați, aptitudini, atitudini, performanțe sociale și umane.

Dacă compararea intrărilor cu ieșirile este pozitivă și benefică sistemul este eficient.

- d. Educația economică este o educație pentru o economie de piață eficientă, dar și o educație pentru om. Produsul final al acesteia nu este economia, ci omul. Subordonarea omului economiei poate duce la sisteme economice totalitate care s-au dovedit în decursul istoriei falimentare.
- e. Educația economică a mileniului III este radical diferită de cele anterioare. Dacă Toffler identifică cele 3 valuri ale economiei ca fiind agricultura, industrializarea și informatizarea, putem deduce că acestora le corespunde 3 moduri diferite de adaptare a omului.
- f. De la adaptarea la natură specifică valului agricol, se trece la adaptarea la o lume creată de om – industria – și apoi la o lume cvasivirtuală – informația. Dar nu numai obiectul adaptării se schimbă, ci și ritmul acesteia. Creșterea accelerată a transformărilor produse în economie și societate impune o adaptare din ce în ce mai rapidă la aceste schimbări. În acest fel, educația devine cu necesitate o educație pentru schimbare.
- g. Educația economică actuală ar trebui să fie o educație pentru inițiativă și responsabilitate. Dacă în perioada comunistă inițiativa economică nu numai că era înăbușită, dar era și pedepsită, în actuala etapă de trecere către o economie de piață reală ea este imperios necesară.

Inițiativa ca dispoziție rațională de deschidere către nou, de corelare a dorințelor individuale cu necesitățile sociale trebuie corelată cu responsabilitatea.

În acest fel se păstrează echilibrul necesar între interesele individuale și cele de grup sau naționale, între risc și cîștig.

- h. Educația economică într-o societate democratică sau în curs de democratizare trebuie să fie managerială, să dezvolte la subiecții educationali capacitatea de a lucra cu oamenii, de a organiza în mod eficient activitatea, de a conduce și rezolva problemele în mod democratic.

3. Obiectivele educației economice

a) *Obiectivele cognitiv-informative* constau în transmiterea și dobândirea cunoștințelor despre economia de piață, capital, proprietate, economia socială de piață, piața de capital, inițiativă economică, afacere, tranzacție, profit etc. Necesară pentru perioada de tranziție către economia reală de piață este diferențierea între afacere și bisnășă, între profit și speculă, între adevărata economie de piață auto-reglatoare și economia formală în care statul deține majoritatea proprietăților.

În economia românească, unde deja s-au instalat foarte multe confuzii conceptuale întâmplătoare sau voite, este necesar un proces de reașezare a noțiunilor economice la locul lor (D. Cristea).

Educația economică mai ales în școală, prin intermediul unor discipline de specialitate (economie, management), dar și prin celelalte discipline de învățămînt, are rolul de a „instrumenta” mintea subiecților educaționali cu acele cunoștințe economice corecte, necesare transformării lor în agenți economici de succes.

b) *Obiectivele cognitiv-formative* constau în formarea și dezvoltarea structurilor mentale necesare prelucrării informațiilor economice transmise și asimilate.

- receptivitatea pentru noile noțiuni și fenomene economice: investiție, acumulare de capital, șomaj etc.
- analiza comparativă a acestora în raport cu vechile informații economice: proprietate de stat – proprietate particulară
dirijism economic – autoreglarea pieței
retribuție – salariu
- sinteza acestui tip de cunoștințe într-un sistem economic, capacitatea de a privi fenomenele economice într-o viziune de ansamblu.
- evaluarea aspectelor pozitive și negative, generate astfel de sistemul economic comunist, cât și de cel capitalist. În societatea socialistă multilateral dezvoltată, proprietatea de stat instituia un egalitarism impus, care conducea în final la redistribuirea sărăciei. În economia reală de piață se manifestă o anumită duritate a pieței, în virtutea căreia cei puternici înving și cei slabii sunt învinși. Dar aceste aspecte negative ale economiei de piață sunt mai evidente mai ales în economia de tranziție, cind mecanismele pieței sunt în curs de reglare. În economia românească de tranziție apar și fenomene negative specifice ca: economia subterană, corupția la privatizare, șomajul mascat etc.

Educația economică are rolul de a pregăti subiecții educaționali pentru a se integra într-un nou sistem economic, dar și pentru a participa la edificarea lui.

c) *Obiectivele afective* ale educației economice constau în formarea și dezvoltarea emoțiilor pozitive, a sentimentelor de încredere în economia de piață, a mobilurilor interne necesare acțiunii de succes în economia de piață.

Aceste obiective afective au, de asemenea, un specific românesc, în sensul că trebuie să contribuie la depășirea sentimentelor negative ale populației față de anumite aspecte ale economiei de piață ca: șomajul, reorientarea forței de muncă, reconversia profesională.

Dificultățile reale ale celei de-a treia căi, de trecere de la socialism la capitalism – necunoscută pînă acum în istorie – dar și greșelile mai mult sau mai puțin intenționate făcute de forțele politice nepregătite pentru o astfel de trecere, au determinat instalarea unei inerții afective puternice, a unei rezistențe la schimbarea economică. De aici necesitatea ca educația să-și stabilească obiective afective clare și să urmărească atingerea lor: respectul față de proprietatea particulară, față de lege, față de muncă și inițiativă, încrederea în forțele creative ale românilor.

d) *Obiectivele psiho-motorii și comportamentale*

De la deprinderile casnice de a economisi, de exemplu, bani pînă la abilitățile economice de a gestiona bugetul țării, de a înființa o companie multinațională, toate acestea se învață.

Gestiunea și organizarea banilor, a timpului, a resurselor proprii sau ale celor cu care colaborăm se pot obține prin exercițiu în timp, prin formarea deprinderilor, obișnuințelor și abilităților. Dacă în cazul deprinderilor repetiția are rolul principal, obișnuințele impun și condiția plăcerii, iar abilitățile realizează o îmbinare între cunoștințe, priceperi și acțiunea eficientă.

La vîrste mici, prin educația economică în familie se pot forma deprinderile de a gestiona resursele din camera de locuit.

La școală se pot dezvolta abilitățile de gestionare a resurselor proprii de învățare în așa fel încît să se obțină rezultate superioare (raportul efort – pauză, studiu în clasă – studiu acasă, citit – scris etc.).

La nivelul întregii societăți, mai ales în etapa actuală, este nevoie să se reevaluateze raportul între timpul de muncă și timpul liber. Aceasta nu înseamnă o supraîncărcare a angajaților, ci o activitate mai eficientă din punct de vedere strict economic.

e) *Obiectivele volitiv-caracteriale* sunt extrem de importante pentru o educație reală a economiei de piață.

Dezvoltarea capacitaților volitive necesare învingerii obstacolelor economiei de piață nu înseamnă „a călca pe cadavre”, a nu ține cont de interesele celuilalt.

Economia de piață sălbatică și care se dezvoltă haotic poate conduce la *războiul tuturor împotriva tuturor*.

Economia de piață autentică și eficientă este cea care realizează în mod firesc îmbinarea intereselor particulare ale agenților economici. Această nu există în mod izolat, ei nu se dezvoltă decât dacă intră într-o colaborare sau chiar într-o competiție benefică.

Ca urmare, trăsăturile de caracter ale subiecțiilor educaționali solicitate de economia autentică de piață sunt: asumarea riscului, curajul inițiativei, perseverența în obținerea performanțelor, concurența cinstită, respectarea adversarului.

Un nou profil moral este necesar să se formeze, al unui om în același timp puternic, dar și cu o coloană vertebrală dreaptă.

BIBLIOGRAFIE

1. Cristea, D., *Psihologie industrială*, E.D.P., Bucureşti, 1992
2. Păun, E., *Educația și rolul ei în dezvoltarea social-economică*, E.D.P., Bucureşti, 1974
3. Preda, C., *Pedagogia și activitatea productivă*, E.D.P., Bucureşti, 1977
4. Toffler, A., *Al treilea val*, Editura Politică, Bucureşti, 1983
5. Toffler, A., *Şoului viitorului*, Editura Politică, Bucureşti, 1973
6. Văideanu, G., *Educația la frontieră dintre milenii*, Editura Politică, Bucureşti, 1988

Evaluare *Educația economică*

1. În ceea ce privește relația dintre dezvoltarea socială și educație, progresul social rezultă din:
 - a. creșterea economică;
 - b. calitatea educației.
2. Interpretați citatul: „scumpă nu este persoana bine educată, ci cea insuficient educată care părăsește școala cu o formăție subredă sub raport intelectual, moral sau estetic; reciclarea unei astfel de persoane, predispusă la tot felul de compromisuri, la impostură sau la delincvență, va costa mai mult”.
3. Analizați din punct de vedere al eficienței, sistemul educațional raportează obiectivele anticipate la:
 - a. obiectivele realizate;
 - b. tehnologia didactică.
4. Identificați cinci sentimente negative ale românilor față de economia de piață !
Analizați cauzele lor.
5. Elaborați trei soluții pentru depășirea acestor sentimente negative.
Economia de piață se bazează pe:
 - a. contradicția între interesele individuale și cele de grup;
 - b. colaborarea între aceste interese.
6. Identificați trei argumente pentru necesitatea gestionării timpului liber!
7. Elaborați o strategie economică de eficientizare a propriei activități de învățare.
8. Identificați trei argumente necesare pentru integrarea subiecților educaționali în sistemul economic al economiei de piață.

VII. EDUCAȚIA ESTETICĂ, FORMAREA SPIRITULUI PENTRU FRUMOS

1. Diferențieri conceptuale

Preocupările omului pentru frumos, pentru reflectarea expresivă a realității există din totdeauna, fiind semnificative pentru umanizarea sa. Spre deosebire de știință, care reflectă lumea sub formă de concepte și legi științifice, arta exprimă realitatea prin intermediul imaginii estetice. Aceasta nu înseamnă că domeniul de activitate care se referă la frumos, sensibil, plăcut nu se supune unor regularități, nu are categorii și legi. Frumosul este studiat și el de o anumită știință care se numește *estetică* și care elaborează categoriile și legile frumosului.

Dacă arta este co-generă omului, apare o dată cu umanitatea, estetica apare mai târziu în secolul al XVIII-lea, fiind legată de numele lui A. Baumgarten (*cfr.* I. Bontaș).

Industrializarea ca fenomen de masă are ca efect apariția esteticii industriale care exprimă îmbinarea utilului, a funcționalității, performanței cu plăcutul, sensibilul și frumosul în crearea și comercializarea produselor materiale.

Dar modelarea personalității prin intermediul valorilor estetice nu se realizează de la sine sau direct cu ajutorul artei și al esteticii. Astfel s-a dezvoltat treptat educația estetică ca o componentă a educației integrale, care își propune în mod explicit obiective estetice.

Implicațiile pedagogice ale esteticii se referă la mesajul transmis printr-un limbaj propriu.

Valoarea estetică se constituie în cadrul raportului dintre subiect și obiect. Un peisaj natural, culoarea cerului, un răsărit sau un apus de soare nu sunt frumoase în sine, ele nu pot avea o valoare estetică în afară și independent de subiectul care le receptează, în afara societății (L. Vygotski).

Educația estetică urmărește pregătirea subiectului educațional pentru actul de valorificare (receptare, asimilare), dar și pentru cel de creare a valorilor estetice.

Educația estetică a fost privită în mod reducționist prin cele două funcții ale sale: fie „absorbind” întreaga educație, fie negîndu-i-se orice rol în formarea personalității (I. Nicola, 2000).

Concepția structuralistă asupra personalității arată că personalitatea este un tot, un sistem alcătuit din mai multe subsisteme în interacțiune. Astfel, dacă aceste subsisteme sunt în esență cognitiv, conativ și comportamental, educația se adresează prin laturile sale tuturor acestora în mod specific.

2. Categoriile esteticii și ale educației estetice

Dacă estetica nu se identifică cu educația estetică, înseamnă că și categoriile acestora sunt diferite.

Categoriile esteticii sunt: frumosul, sublimul, eroicul, maiestuosul, comicul, tragicul, urîțul (I. Bontaș, 1994).

Frumosul este categoria centrală a esteticii care reflectă aspectele de echilibru și armonie prezente în obiectele, fenomenele și procesele din natură, societate și gîndire.

Astfel, frumos este un peisaj din natură, dar și o relație interumană sau o judecată morală corectă.

Sublimul indică înălțarea spirituală, cel mai înalt grad de desăvîrșire. De exemplu, iubirea poate fi sublimă.

Eroicul face trimitere la eroi, la fapte eroice, de excepție, dar care nu sunt din domeniul realității, ci al reflectării ei estetice.

Eroismul este o formă de manifestare a perfecțiunii într-un domeniu sau altul, o modalitate de transcendență a aspectelor comune și imediate ale societății.

Maiestuosul semnalează măreția, grandoarea. De exemplu: catedrala Notre-Dame din Paris, turnul Eiffel, podul Alexandre pot fi numite maiestuoase, spre deosebire de bisericile românești care sunt bijuterii arhitectonice.

Comicul este categoria esteticii caracterizată prin provocarea risului, de cele mai multe ori printr-o nepotrivire, neconcordanță de elemente și situații. Poate fi comică o piesă de teatru, o situație din viața de toate zilele sau din activitate, dacă are cine o valoriza ca atare.

Tragicul indică gravitatea unei situații, a unei fapte, a unei persoane, determinată de un conflict care se termină cu înfrângerea unor idealuri, valori. Dacă în antichitate tragicul omului era determinat de destinul implacabil, care plana ca sabia lui Damocles deasupra capului său, criteriile tragicului s-au schimbat pe parcursul evoluției societății.

Cercetările referitoare la societatea modernă au arătat că aceasta a ieșit treptat de sub auspiciile tragicului, fiind din ce în ce mai mult determinată de coordonate tragicomice.

Grotescul este o categorie a esteticii care reflectă realitatea sub forme bizare, fantastice, caricaturale. Este o îmbinare de ridicol și grav care provoacă sentimente contradictorii.

Grotești pot fi de exemplu imaginile unui masacru provocat în rîndurile populației civile de bombele unui război pentru apărarea păcii.

Urîțul este categoria estetică opusă în mod direct frumosului. Dacă frumosul implică armonia și echilibrul, urîțul face trimitere la dizarmonie, provocînd neplăcerea și repulsia.

Interesant pentru educația estetică este faptul că urîțul ca noțiune estetică stă mai mult sub semnul socialului decât al naturalului. Chiar în estetică, urîțul a fost „promovat” mai tîrziu decât celelalte categorii estetice. Astfel societatea modernă a generat din ce în ce mai mult situații în care urîțul este din ce în ce mai prezent. Una dintre explicații ar fi interacțiunea crescîndă între criteriile estetice și cele morale și adîncirea crizei morale a societății moderne.

Dacă noțiunile prezentate pînă acum sunt specifice științei despre frumos – estetica – educația estetică vehiculează mesajul său prin intermediul altor noțiuni.

Categoriile educației estetice sunt: idealul estetic, gustul estetic, sentimentele și convingerile estetice, judecata estetică, spiritul de creație estetică (Ioan Bontăș).

- Idealul estetic** este categoria care exprimă modelul estetic spre care tinde un individ, o comunitate, un artist în unitate cu idealul social al epocii. El este constituit dintr-un ansamblu de teze, principii și norme teoretice care imprimă o anumită direcție atitudinii estetice, a oamenilor ce aparțin unei anumite epoci. Idealul estetic se constituie treptat prin conștientizarea la nivel social a ceea ce este specific și dominant în diversitatea gusturilor estetice.
- Gustul estetic** este considerat ca fiind capacitatea de a percepse și trăi frumosul, de a reacționa spontan printr-un sentiment de satisfacție sau insatisfacție față de realitate. Chiar dacă are un caracter spontan și individual (*de gustibus non disputandum*), gustul estetic este în cele din urmă rezultatul educației și al climatului cultural în care trăiește omul, fără ca aceasta să însemne uniformizarea lui.
- Sentimentele estetice** reprezintă configurații de emoții ce rezultă din trăiri mai profunde și de durată a frumosului din natură, societate, artă.
- Convingerile estetice** sunt acele idei despre frumos care au rol de mobiluri interne și care orientează preocuparea omului pentru introducerea frumosului în modul său de viață, în relațiile sale cu lumea și cu ceilalți.
- Judecata estetică** este o categorie estetică predominant intelectuală care constă în capacitatea de apreciere a mesajelor estetice pe baza unor criterii de evaluare.

Dacă la nivelul gustului estetic se consemnează prin reacția respectivă prezența sau absența plăcerii, la nivelul judecății intervine argumentarea și motivarea acestei reacții. Această intelectualizare a „trăirii” estetice nu o slăbește, ci îi sporește adâncimea și durata o umanizează (T. Vianu).

Judecata estetică este din punct de vedere educativ un rezultat al interacțiunii dintre cultura estetică a persoanei și experiența sa estetică.

Subiectivismul și obiectivismul sunt cele două extreme care denaturează judecata estetică.

Subiectivismul postulează inexistența și imposibilitatea emiterii unor criterii generale de apreciere în acest domeniu, fiecare individ apelând la criterii generale.

Obiectivismul postulează existența unor criterii general-valabile, negînd aportul și participarea subiectivă a celui ce face aprecierea.

În realitate, judecata estetică apelând la criterii generale de apreciere, nu poate face abstracție de preferințele și gusturile individuale, expresie a sensibilității estetice.

- Spiritul de creație estetică** este categoria care exprimă capacitatea și abilitatea de a imagina și crea frumosul. Educația în general și educația estetică în special trebuie să deplaseze accentul de pe ipostaza reproductivă a învățămîntului pe cea a cultivării potențialului creativ al personalității. Aceasta cu atât mai mult cu cât românii în general și tinerii, în special, au un potențial creativ deosebit.

3. Obiectivele educației estetice

Educația estetică își manifestă specificul său și în ceea ce privește obiectivele educaționale. Acest specific constă în interacțiunea puternică între aspectele cognitive, afective, psihomotorii și volitiv-caracteriale în structura obiectivelor estetice.

Spre deosebire de atitudinea practic-utilitară ce se bazează pe nevoia satisfacerii unor trebuințe biologice și social-materiale, spre deosebire de atitudinea teoretică ce implică cu precădere o finalitate cognitivă, atitudinea estetică satisfacă trebuințe spirituale.

„Din punct de vedere psihologic, atitudinea estetică este o sinteză proprie a concret-senzorialului, afectivului și raționalului nu numai în constatarea, dar și în aprecierea pe care o presupune atât față de realitate ca atare, cât și față de produsele spirituale ale activității creațoare umane.” (I. Pascadi)

Atitudinea estetică reprezintă interacțiunea dintre gustul estetic, judecata estetică, sentimentele și convingerile estetice și idealul estetic. (I. Nicola, 2000)

Ca urmare, o primă categorie de obiective ale educației estetice are în vedere dezvoltarea atitudinilor estetice, formarea capacitatii de a percepere, însuși și folosi în mod adecvat valorile estetice. Din această categorie fac parte obiectivele:

- sensibilizarea subiecților educaționali față de fenomenul estetic, pregătirea pentru înțelegerea limbajului și procedeelor prin care se manifestă valorile estetice;
- formarea gustului și a judecăților estetice;
- dezvoltarea atitudinii estetice ca trăsătură constantă de personalitate.

Dar omul nu reacționează doar la frumos, el este și creator de frumos. Fiecare subiect educațional dispune de un potențial creativ care este actualizat și se dezvoltă în procesul activității și al educației.

Interesele, înclinațiile și aptitudinile estetice sunt diferite de la o persoană la alta.

Educația estetică urmărește pe de o parte descoperirea acestora, iar pe de altă parte dezvoltarea lor.

Ca urmare, a doua categorie de obiective ale educației estetice se referă la dezvoltarea capacitatii de a crea noi valori estetice. Din această categorie se impun: descoberirea la timp a aptitudinilor speciale pentru diferite genuri de artă și dezvoltarea acestora în raport cu potențialitatea lor prin activități educative, formarea deprinderilor și abilităților cerute de specificul creației artistice (reproducere, interpretare, creație).

Dacă aplicăm criteriul interacțiunii dintre procesele psihice (Școala de la Chicago), am putea identifica obiectivele (I. Bontaș):

- a. cognitiv-afectiv, care se referă la însușirea valorilor estetice, educarea capacitatii de a percepere, înțelege și apre-cia frumosul;
- b. afectiv-aptitudinal, care se referă la modelarea sentimentelor și convingerilor estetice, a simțului și gustului estetic;
- c. formativ-praxiologic, care constă în educarea capacitatilor și deprinderilor de a păstra și promova valorile estetice ale frumosului și de a dezvolta spiritul de creație.

Ca urmare a realizării acestor obiective ale educației estetice se dezvoltă cultura estetică sub cele două ipoteze ale sale: cultura obiectivă, cultura subiectivă.

Cultura estetică obiectivă reprezintă un ansamblu de cunoștințe și capacitați estetice care sunt transmise și formate în procesul educațional din școală și care sunt prezente în documentele școlare.

Cultura estetică subiectivă apare (G. Văideanu) ca un rezultat spiritual produs în individ prin acumularea culturii obiective.

4. Sursele, mijloacele și principiile educației estetice

Frumosul este prezent peste tot, dar el trebuie descoperit și valorizat. Astfel putem identifica: - frumosul din natură (de exemplu: armonia și echilibrul ecosistemic), frumosul din mediul social (îmbrăcăminte, relații inter-umane), frumosul din artă (literatură, muzică, pictură, teatru, cinematografie, arhitectură), frumosul din procesul de învățământ (de exemplu: discipline de educație estetică, îmbinarea dintre teorie și practică, între științific și artistic, între trecut, prezent și viitor), frumosul din activitatea profesională și extraprofesională (realizările autentice, ascensiunea pe bază de competență), frumosul din activitatea extra-didactică (familie, grup de joacă, grup de prieteni).

Pentru ca aceste surse ale frumosului să fie valorificate din punct de vedere educațional, este nevoie de respectarea principiilor:

- educația estetică să se realizeze prin valori autentice și nu prin copii, falsuri sau kitsch-uri;
- percepția directă, profundă și creațoare a operelor de artă și a valorilor estetice în general;
- unitatea dintre formă și conținut;
- interdependența dintre operă, creator și condițiile social-istorice în care oferă este creată.

Modalitățile de realizare a educației estetice sunt: - educația estetică prin literatură (lecția de literatură, cercul literar și dramatic, concursuri etc.), prin muzică (lecția de muzică, audiuțiile muzicale, concerte, concursuri), prin artele plastice (lecția de desen, muzeu, expoziții, în cadrul lecțiilor de dirigenție, prin mass-media).

Educația estetică este componentă de bază a formării vocaționale a personalității umane, prin care se realizează armonia între toate componentele educației. Educația estetică favorizează formarea sentimentelor intelectuale, a convingerilor morale, fortificând și echilibrând întreaga personalitate, permitând realizarea idealului educațional.

BIBLIOGRAFIE

1. Bârsănescu, Șt., Văideanu, G., *Educația estetică*, E.D.P., 1961
2. Bontaș, I., *Pedagogie*, Editura All, București, 1994
3. Nicolae, I., *Tratat de pedagogie*, Editura Aramis, București, 2000
4. Vianu, T., *Estetica*, Editura pentru literatură, București, 1968
5. Vigotski, L. S., *Psihologia artei*, București, 1973

Evaluare
Educația estetică

1. Educația estetică reprezintă:
 - a. știința despre frumos;
 - b. realitatea sub formă de imagini estetice;
 - c. îmbinarea frumosului cu utilul;
 - d. modelarea personalității prin intermediul valorilor estetice.
2. Însușirea estetică a realității presupune înfăptuirea unor sinteze între individual și general cu ajutorul:
 - a. conceptelor;
 - b. legilor;
 - c. imaginilor.
3. Categoriile educației estetice sunt:
 - a. frumosul, sublimul, eroicul, maiestuosul, urîtul, grotescul;
 - b. idealul estetic, gustul estetic, judecata estetică, sentimentele și convingerile estetice.
4. Judecata estetică este:
 - a. obiectivă;
 - b. subiectivă;
 - c. subiectiv-obiectivă.
5. Obiectivele care urmăresc dezvoltarea capacității de a crea noi valori estetice se referă la:
 - a. atitudinile estetice;
 - b. aptitudinile estetice.
6. Sursele frumosului pot fi identificate în: natură, mediul social, artă, procesul de învățămînt, activitate profesională, activitate extra-didactică. Dați cîte un exemplu pentru fiecare sursă de frumos!
7. Identificați 3 aspecte negative și 3 aspecte pozitive ale educației estetice prin mass-media!
8. Forma superioară a culturii estetice este:
 - a. cultura estetică obiectivă;
 - b. cultura estetică subiectivă.
9. Ce modalități de realizare a educației estetice folosiți ?
10. Subliniați legătura care există între educația estetică și celelalte componente ale educației: intelectuale, morală, sexuală etc.

VIII. EDUCAȚIA FIZICĂ, *MENS SANA IN CORPORE SANO*

1. Necesitate și importanță

Ființa umană este complexă și multidimensională, fizică și psihică, având nivele, structuri, funcții și procese diferite, dar în interacțiune între ele. Educația nu se adresează doar minții, structurilor cognitive ale psihicului, ci personalității în întregime, persoanei ca atare inclusiv corpului. Se poate astfel vorbi despre o educație corporală sau fizică.

Necesitatea educației fizice este determinată în primul rînd de complexitatea ființei umane (lum și spirit), dar și de neglijarea acestei laturi a educației în societatea modernă.

Preocuparea excesivă a societății moderne către tehnică și tehnicizare, către performanțele științifice a avut ca efecte negative alunecarea educației fizice către derizoriu, secundar, neimportant (I. Șicolovan, 1972).

În acest fel se subestimează nu numai corpul, ci și relația lui cu celelalte structuri ale organismului, în special cu psihicul.

Dacă în antichitate omul acorda o atenție mult mai mare naturii în general, inclusiv naturii sale fizice – având chiar un cult pentru ea – treptat el se îndepărtează din ce în ce mai mult de natură devenind uneori dușmanul ei (vezi poluarea).

Ungerea corpului cu uleiuri, vopsirea și împodobirea lui în societățile preistorice, călăria, studiul armelor, dansul în societatea feudală erau manifestări diferite ale respectului față de corpul propriu, în ipostazele sale statice sau dinamice.

Industrializarea și post-industrializarea avea nevoie de oameni cu „bune deprinderi”, meseriași, într-o relație de egalitate cu mașina, la fel de „mecanizați” sau „robotizați” ca și aceasta.

Societatea contemporană a început să conștientizeze dezechilibrul creat în om prin egalizarea sa cu mașina. De aici necesitatea educării personalității umane ca un întreg, ca un sistem a cărui funcționare eficientă depinde de interacțiunea și armonizarea părților sale (M. Debesse).

În această interacțiune corpul este la fel de important ca și psihicul, alunecarea în ambele extreme fiind dăunătoare. Interacțiunea benefică a corpului cu mintea și sufletul se realizează atunci când se evită supraestimarea corpului (senzualism) în defavoarea psihicului sau invers (intelectualism).

Educația are rolul de a restabili echilibrul antic între corp și suflet, unitatea între natură și om într-o armonie superioară.

2. Caracteristicile educației fizice

a. Educația fizică răspunde cerințelor de dezvoltare fizică a subiecților educaționali la diferite vîrste, consolidînd tendințele specifice fiecărei vîrste sau particularitățile fizice individuale ale acestora. Astfel, în școlaritatea mică educația fizică se va adresa dezvoltării mișcărilor fine deficitare și coordonării mișcărilor de precizie cu cele de viteză.

În școlaritatea mijlocie dezvoltarea musculaturii rămîne din punct de vedere biologic în urma dezvoltării scheletului, astfel încît este necesară o educație fizică de întărire a musculaturii puberului. Condiția care se impune în acest caz este să nu se practice sporturi de forță care să frîneze dezvoltarea în înălțime a preadolescentului.

În școlaritatea mare, educația fizică poate contribui la dezvoltarea calităților de forță, rezistență la efort etc.

- b. Educația fizică este la fel de importantă ca orice disciplină de învățămînt de pregătire generală. Ierarhia valorică între disciplinele de învățămînt ca și între științe este incorectă. Nu există discipline importante (de exemplu, matematica, fizica) și discipline neimportante (educația fizică, desen). Fiecare disciplină de învățămînt are rolul său bine determinat în relație cu celelalte, pentru formarea și pregătirea generală a subiecților educaționali. Mai tîrziu, profesionalizarea și specializarea pentru un anumit domeniu de activitate poate să realizeze o diferențiere firească între disciplinele de învățămînt, acordînd o pondere mai mare educației fizice sau matematicii.
- c. Educația fizică este eficientă dacă este multilaterală. Specializarea unilaterală, fără un antrenament fizic multilateral dăunează dezvoltării fizice și performanțelor ulterioare.
- d. Educația fizică – într-o vizuire mai largă – poate fi un mijloc de diminuare a delincvenței, violenței, criminalității, toxicomaniei. Argumentele pentru integrarea educației fizice într-o concepție socio-educațională mai largă sînt:
- petrecerea judicioasă a timpului prin desfășurarea activității sportive poate fi o condiție pentru prevenirea sau combaterea delincvenței;
 - descărcarea potențialului de agresivitate al unor tineri și reorientarea acestora către activitatea sportivă și nu către acte agresive;
 - satisfacția obținută prin activitatea sportivă este reală, și nu iluzorie ca cea obținută prin consumul de droguri;
 - *fair-play*-ul dezvoltat prin intermediul activității sportive poate conduce la conștientizarea necesității colaborării între oameni la dezvoltarea capacitatii colaborative.

3. Obiectivele educației fizice

Obiectivele cognitiv-informative constau în transmiterea cunoștințelor despre diferite forme de educație fizică în relație cu cele despre anatomia omului, fiziologie, medicină și igienă sportivă, etică sportivă.

Obiectivele cognitiv-formative constau în dezvoltarea capacitatilor de concentrare, atenție distributivă, spirit de observație, *fair-play*, prin practicarea educației fizice.

Chiar dacă se spune că sportivii nu au prea mare legătură cu gîndirea, aceasta este o prejudecată. Activitatea sportivă poate conduce la dezvoltarea unor calități necesare

gîndirii în general și la modelarea **gîndirii sportive** (folosirea în aşa fel a situației sportive concrete încît ea să conducă la succes).

Obiectivele afective se concretizează în controlul emotivității, dezvoltarea sentimentelor pozitive superioare: optimism, încredere, având și un puternic caracter terapeutic. Dragostea și respectul pentru activitatea sportivă, pentru competițiile corecte se pot converti în dragoste și respect pentru oameni.

Obiectivele psihomotorii constau în formarea unor deprinderi sportive specifice, a unor aptitudini fizice necesare educației fizice și sportului de performanță, unor calități fizice ca: forță, rezistență, finețea, suplețea.

Obiectivele volitiv-caracteriale se concretizează în dezvoltarea capacitaților volitive și morale ca: *fair-play*-ul, perseverența, rezistența la dificultăți.

Interacțiunea între toate aceste categorii de obiective poate conduce la ceea ce latinii au numit *mens sana in corpore sano* ca un scop sintetic al educației fizice.

Acest scop se realizează la orele de educație fizică, prin jocurile și competițiile sportive, prin educația fizică profesională și medicală.

UNESCO subliniază chiar efectul benefic al educației fizice și sportului asupra soluționării unor probleme sociale, politice și economice ale societății (G. Văideanu, 1986).

BIBLIOGRAFIE

1. Bontaș, I., *Pedagogie*, Editura All, București, 1994
2. Debesse, M., *Etapele educației*, E.D.P., București, 1981
3. Șicolovan, I., *Teoria educației fizice și sportului*, Editura Stadion, București, 1972
4. Văideanu, G., *Pedagogie, Ghid pentru profesori*, Editura Universității „Al.I.Cuza”, Iași, 1986

Evaluare

Educația fizică

1. Explicați dictonul latin: *mens sana in corpore sano* !
2. Omul acorda o atenție autentică educației fizice:
 - a. în antichitate;
 - b. în prezent.Explicați de ce!
3. Cea mai importantă latură a educației este:
 - a. educația fizică;
 - b. educația intelectuală;
 - c. nici una.
 - d. fiecare latură are importanță ei.
4. Cum poate fi educația fizică un mijloc de diminuare a delinvenței juvenile, a criminalității etc.?
5. Ce calități volitiv-caracteriale se pot forma în urma realizării educației fizice autentice?

IX. EDUCAȚIA SEXUALĂ ÎN RELAȚIE CU EDUCAȚIA AFECȚIV-ATITUDINALĂ A PERSONALITĂȚII

1. Necesitatea și importanța educației sexuale

Educația sexuală este o latură a educației apărută după revoluția sexuală din 1968 și reflectă preocupările firești ale tineretului pentru sexualitate, dar și dificultățile și contradicțiile inerente ale acesteia. Necesitatea educației sexuale în prezent se sprijină pe următoarele argumente:

- perpetuarea unui număr mare de prejudecăți cu privire la condiția vieții sexuale;
- educația sexuală este deficitară în familie, mass-media, societate;
- efectele negative grave generate de lipsa educației sexuale sau de realizarea unei educații sexuale neadecvate;
- criza morală a familiei, a societății în ansamblul ei.

A. Prejudecățile cele mai frecvente cu privire la sexualitate ar putea fi redate prin următoarele raționalizări:

- Este o problemă strict intimă, confundându-se actul sexual cu educația sexuală;
- Este o problemă rușinoasă, uitându-se că nimic din ceea ce este omenesc nu este rușinos!

Sînt rușinoase necinstea, incorectitudinea, minciuna, furtul, corupția și orice încălcare a valorilor umane reale și autentice. Este rușinoasă lipsa de educație și nu educația, indiferent pentru ce tip de activitate.

- În trecut nu se făcea educație sexuală și totuși oamenii erau fericiți, familiile erau împlinite.

În acest caz se realizează o nepermisă prelungire a condițiilor social-istorice concrete ale trecutului în prezent sau viitor. Pe de altă parte mentalitățile vremurilor trecute ascundeau efectele negative ale lipsei educației sexuale. Aceste efecte existau însă nu erau făcute publice. Nefericirile sexuale sau familiale erau trăite în tacere.

Religia creștină consideră un păcat sexul înainte de căsătorie.

Între religia creștină și educație nu există o contradicție fundamentală, fără ca aceasta să însemne subordonarea educației laice celei creștine.

Înțelegerea complexă a educației sexuale ca educație nu pentru a face sex, ci pentru a îmbina criteriile atracției sexuale cu cele afective și spirituale nu intră în contradicție cu preceptele creștinismului. Libertatea de alegere pe care divinitatea a lăsat-o omului se poate manifesta și în cazul activității sexuale dacă sunt îndeplinite condițiile informării corecte și ale asumării responsabilității.

Educația comunistă propovăduia existența omului nou, lipsit de probleme, cu atât mai puțin cu probleme sexuale. Negarea acestei probleme în societatea socialistă multilateral dezvoltată nu înseamnă inexistența ei în societatea post-totalitară.

B. Educația sexuală deficitară

În familie distanța între generații poate fi și de cele mai multe ori este cauza unei educații sexuale deficitare.

Alte cauze ale dificultăților de realizare a educației sexuale în familie ar putea fi:

- lipsa de informație a părinților sau a celorlalți membri ai familiei. Vîrsta sau experiența nu aduc de la sine o mai bună informare sau selecție a aspectelor pozitive de cele negative ale problemei sexualității;
- statutul clasic de părinte induce o anumită relație de autoritate care nu creează atmosfera cea mai propice pentru comunicarea în acest caz. Relația pe orizontală, de prietenie, și nu de autoritate ar fi mai benefică pentru realizarea unei comunicări binevoitoare de la părinte la copii și de la copii la părinți.
- timpul petrecut împreună este, în familiile moderne, din ce în ce mai scurt și în acest context problema sexualității nu mai apare importantă.

În mass-media, educația sexuală este mai puțin organizată și controlată iar influențele sunt multiple, atât pozitive, cât și negative. Mai mult decât atât, deschiderea granițelor după evenimentele din decembrie 1989 a permis invazia unor „modele” sexuale străine, a unor tipuri de comportament ale altor culturi mai mult sau mai puțin adecvate culturii și mentalității românești. Aceste „modele”, de libertinaj sexual, de homosexualitate etc. nu au fost încă filtrate de sistemul de valori – el însuși în curs de reevaluare – al societății românești, fiind de cele mai multe ori preluate în mod necritic, copiate. Deschiderea tinerilor către nou și interzis (în comunism) s-a produs și în domeniul sexualității.

Cea care a vehiculat aceste informații și aşa-zis noi modele comportamentale a fost mass-media. Aceasta nu înseamnă că trebuie reintrodusă cenzura, ci că atât „producătorii” de mass-media, cât și „consumatorii” ei trebuie să-și clarifice și să-și asume criteriile de valoare.

Societatea în ansamblul ei, mai mult decât mass-media, a cunoscut după decembrie 1989 transformări și tulburări care ating și în problematica sexualității domeniul patologiei sociale, de exemplu incestul (M. Șerbaru, 1993). Toate aceste influențe difuze, mai mult sau mai puțin controlate, au rolul de a dezorienta subiecții educaționali în curs de formare pentru viața sexuală sau de a le zdruncina anumite repere deja formate.

C. Educația sexuală lăsată la voia întâmplării sau realizată prin mijloace neadecvate ca pornografia (din reviste, filme), copierea unor modele de comportament extremist pot avea efecte grave și care cu greu vor putea fi contracarate în viitor.

Vîrsta pubertății și a adolescenței este perioada cea mai receptivă pentru influențele sexuale, iar deprinderile sau obișnuințele formate timpuriu se păstrează în diferite forme toată viața.

Influența micro-grupurilor, a grupelor de la „colțul străzii”, a „băieților de băieți” sau a „fetelor de fete” din cartier pot fi de asemenea extrem de negative în problema sexualității.

Libertinajul sexual se asociază de cele mai multe ori cu vagabondajul, consumul de droguri sau chiar cu crima. De aceea este important să nu subestimăm la nivelul întregii societăți problematica sexualității și a educației sexuale.

D. *Criza morală* a familiei și a societății omenești în ansamblul ei accentuează criza sexualității și crește importanța educației sexuale.

Astfel, sexualitatea înaintea căsătoriei, relațiile sexuale extraconjugale, „triunghiul conjugal” sănătos întotdeauna probleme ale sexualității legate de familie. Întrebări ca: *Mai are familia și un rol afectiv-sexual dincolo de cel de perpetuare a speciei în prezent? Este nevoie de restructurarea familiei clasice sau de desființarea familiei?* devin din ce în ce mai pertinente (W. Reich).

Societatea modernă, predominant masculină, cum este societatea în care trăim este capabilă să se restructureze în aşa fel încât să reașeze la baza ei echilibrul între bărbați și femeie?

Esența crizei sexualității constă în alunecarea în derizorii, întâmplător, superficial în relațiile sexuale interumane (C. Păunescu, 1994).

2. Caracteristicile educației sexuale

- a) La întrebarea firească: de când începem educația sexuală?, răspunsul trebuie să țină cont de particularitățile de vîrstă și individuale ale subiecților educaționali.

Cu cât mai devreme, cu atât mai bine, dar cu anumite condiții.

Educația sexuală începe atunci când copilul pune, pentru prima dată, întrebarea „cum apar copii?”. Dacă această întrebare declanșează în cele mai multe cazuri educația sexuală, este indicat ca aceasta să se facă în mod conștient de către părinți, în funcție de nivelul de dezvoltare al copilului.

La vîrstă preșcolară, educația sexuală va răspunde caracteristicilor copilului, avînd un caracter ludic, sincretic, magic. Educația sexuală se poate face cu ajutorul păpușilor, a jocului de-a mama și de-a tata etc.

În școlaritatea mică, copilul dobîndește din ce în ce mai multe cunoștințe despre corpul propriu, despre deosebirile dintre sexe și educația sexuală are ca urmare un caracter mai concret și realist.

Școlaritatea mijlocie ridică anumite probleme ale relațiilor între băieți și fete; acum pot să apară conflicte, sentimente predominant negative între băieți și fete, care nu fac decît să pregătească în mod paradoxal atracția sexuală viitoare.

Școlaritatea mare poate răspunde cel mai adecvat solicitărilor adolescenților legate de problematica sexualității. Din punct de vedere biologic, afectiv, mintal și comportamental, adolescenții sunt pregătiți pentru a recepta și a prelucra informațiile despre sexualitate. Dar în același timp cu complexitatea și dificultatea problematicii sexuale crește și necesitatea unei îndrumări, a unei orientări mai avizate în ceea ce privește educația sexuală.

- b) *Educația sexuală* trebuie făcută în mod constant, sistematic și responsabil ca orice educație, de altfel. Specificul acestei laturi a educației ar putea fi: necesitatea prevenirii efectelor negative grave în cazul unor influențe educative inconstante, nesistematice. Îmbolnăvirile fizice sau traumele psihice pot fi efecte pe termen îndelungat, uneori imposibil de vindecat.
- c) *Educația sexuală* intră într-o relație specifică cu celelalte laturi ale educației. Această relație nu este evidentă de aceea este necesară discuția ei. Înțelegerea problematicii sexualității, ca și controlul propriei sexualități stimulează dez-

voltarea intelectuală între limitele normalității, echilibrul afectiv conducind la o integrare comportamentală firească în grupul social. Sexualitatea echilibrată asigură baza pentru echilibrul întregii personalități.

Educația sexuală corectă și responsabilă este cea care poate rezolva și problemele altor laturi ale educației ca cea afectivă sau morală. Ea poate preveni sau combate instalarea unor complexe psihice care să afecteze întreaga personalitate (W. Reich, 1995).

- d) *Educația sexuală* nu se adresează doar problematicii sexualității, cum ar părea la prima vedere. Ea trebuie făcută în aşa fel încât să pună în evidență relația sexualității cu mintea, cu sufletul și comportamentul subiectului educațional, chiar cu spiritualitatea lui. Tocmai sublinierea interacțiunii între dezvoltarea mintală, maturizarea afectivă și controlul comportamental poate explica latura spirituală a sexualității. În istoria omenirii există culturi care au dezvoltat în mod preponderent dimensiunea spirituală a sexualității (cultura vedică, tantrică, indiană).
- e) *Educația sexuală* trebuie să se adapteze schimbărilor care au apărut în relațiile interumane, oferind toate condițiile unei bune alegeri. Ea nu poate fi eficientă dacă se realizează prin constrângere, prin dominația autorității, sub imperiul pedepsei.

Legea „fructului oprit” este mai puternică în acest domeniu decât în altele.

3. Obiectivele educației sexuale

Obiectivele cognitiv-informative constau în transmiterea de către factorii responsabili (părinți, profesori, medici, psihologi) și dobândirea de către subiecții educaționali a informațiilor despre: structura și funcționarea organelor sexuale, maturizarea acestora, specificul relațiilor sexuale și urmările acestora, contraceptie, graviditate etc.

Obiectivele cognitiv-formativă se referă la formarea și dezvoltarea capacitațiilor mintale de înțelegere complexă a acestor informații, de asimilare în structura personalității proprii a subiecților educaționali. Astfel, deși receptivitatea pentru problematica sexuală este ridicată tocmai datorită ineditului ei, caracterul serios și grav al sexualității nu este întotdeauna înțeles. El este subminat de anumite prejudecăți care populează conștiința socială. Ca urmare, este necesară dezvoltarea capacitațiilor de judecată, de evaluare detasată a problematicii sexuale, de ieșire de sub imperiul imediatului, a superficialității și derizorului.

Obiectivele afective se referă la controlul emoțiilor și sentimentelor în relațiile interumane, la dezvoltarea sentimentelor superioare de prietenie și dragoste. Dragostea fiind unul dintre sentimentele majore ale ființei umane trebuie înțeleasă între limitele sale normale opusă patimii, obsesiilor afective (nimfomaniei) sau actului sexual, pur biologic, instinctual.

Puterea exemplului real sau din literatură, modelele pozitive, sunt cele mai eficiente mijloace de educație sexuală. De asemenea, trebuie făcută deosebirea cu mult discernămînt între literatură și viață. Dacă modelele iubirii ideale ca Romeo și Julieta, Tristan și Isolda, țin de domeniului exceptionalului, viața de toate zilele se conduce după criteriile repetitivității, constanței și regularității.

Din experiența unor cupluri reale, vii și concrete, care au reușit în dragoste și familie, se pot extrage acele elemente comune ca: înțelegerea, respectul reciproc, cooperarea, trăirea autentică și echilibrată, specifice iubirii pământene (V. Săhleanu).

Obiectivele psiho-motorii constau în formarea și dezvoltarea deprinderilor, priceperilor, obișnuințelor și abilităților sexuale. Aceste obiective ale educației sexuale sunt mai dificile decât la celealte laturi ale educației. În acest caz, coordonarea factorilor de răspundere nu poate fi decât indirectă. Dacă celealte obiective ale educației sexuale sunt concret atinse, abilitățile sexuale au toate condițiile pentru a se dezvolta. Dacă subiecții educaționali au informațiile necesare, sunt maturi din punct de vedere socio-afectiv, își asumă responsabilitatea comportamentului lor, ei pot lua hotărîrea dezvoltării abilităților sexuale. Acestea nu sunt date, ci se formează, însă nu printr-un antrenament în sine, ci printr-un antrenament asumat și responsabil. Nu numărul relațiilor sexuale asigură experiența necesară dezvoltării abilităților sexuale, ci profunzimea și autenticitatea lor.

Obiectivele volitiv-caracteriale

Relația sexualitate – caracter nu ține de domeniul evidenței. De aceea rolul educației în acest sens este deosebit de important. Controlul propriei sexualități, inhibiția voluntară a impulsurilor sexuale sau amînarea acestora poate conduce la dezvoltarea unei relații morale cu cei din jur, la întărirea caracterului. Atunci cînd condiția cunoașterii și a asumării responsabilității este asigurată, deblocarea impulsurilor sexuale este la fel de importantă pentru dezvoltarea unui caracter flexibil și puternic (H. Marcuse, 1996).

Criteriile sexuale nu se opun în mod esențial criteriilor morale. Chiar dacă primele se bazează pe plăcere, iar celealte pe înțelegere, cele două tipuri de comportamente nu sunt opuse. Înțelegerea autentică este cea care face să intensifice plăcerea, iar aceasta să faciliteze o mai bună înțelegere a partenerului.

Educația sexuală bine realizată conduce la dezvoltarea unor trăsături de caracter ca: altruismul, modestia, generozitatea, perseverența, optimismul, respectul partenerului, a calităților umane superioare.

BIBLIOGRAFIE

1. Bontaș, I., *Pedagogie*, Editura All, București, 1994
2. Marcuse, H., *Eros și civilizație*, Editura Trei, București, 1996
3. Păunescu, C., *Agresivitatea și condiția umană*, Editura Tehnică, București, 1994
4. Reich, W., *Funcția orgasmului*, Editura Trei, București, 1995
5. Săhleanu, V., Macovei, I., *Vita Sexualis*, Editura Enciclopedică Română, București, 1972
6. Șelaru, M., *Comportamentul sexual aberant*, Editura Moldova, Iași, 1993

Evaluare

Educația sexuală

1. Identificați 3 prejudecăți cu privire la educația sexuală!
2. Educația sexuală este:
 - a. rușinoasă;
 - b. intimă;
 - c. firească.
3. Între educația sexuală și educația religioasă există:
 - a. o contradicție fundamentală;
 - b. o colaborare fundamentală.
4. Identificați 3 cauze ale educației sexuale deficitare în familie!
5. Pentru a evita vehicularea unor comportamente sexuale negative (homosexualitate, incest) prin mass-media este necesară:
 - a. cenzura mass-mediei;
 - b. autocenzura mass-mediei.
6. Elaborați trei soluții pentru corectarea efectelor negative ale „educației la colțul străzii”, a „educației de cartier” din punct de vedere sexual!
7. Criza sexualității înseamnă:
 - a. adoptarea de noi comportamente sexuale;
 - b. alunecarea în derizorii, întîmplător, superficial în relațiile interumane.
8. Sexualitatea echilibrată:
 - a. stimulează dezvoltarea întregii personalități;
 - b. inhibă dezvoltarea întregii personalități.
9. Explicați dimensiunea spirituală a sexualității!
10. Dragostea autentică înseamnă:
 - a. pasiune;
 - b. patimă.
11. Educația sexuală corectă se realizează pe baza:
 - a. conștinerii și pedepsei;
 - b. alegerii responsabile;
 - c. a fricii de consecințe negative (boli, sarcină nedorită etc).
12. Experiența sexuală este asigurată de:
 - a. numărul relațiilor sexuale;
 - b. profunzimea și autenticitatea lor.
13. Ce trăsături de caracter sunt rezultatul unei bune educații sexuale?
Explicați formarea lor.
14. Controlul propriei sexualități conduce la:
 - a. dezvoltarea unor relații interumane morale;
 - b. nedezvoltarea sexualității proprii.
15. Identificați trei obiective psihomotorii ale educației sexuale!

X. NOILE EDUCAȚII

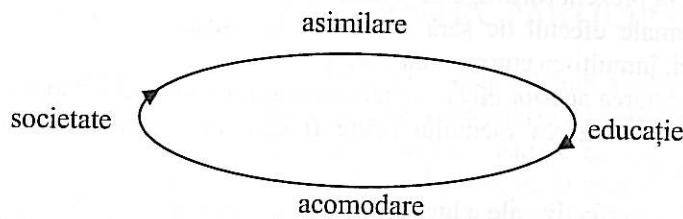
Noile educații (G. Văideanu, 1988) sunt noi laturi ale educației care reprezintă răspunsurile, dar și anticipările fenomenului educațional cu privire la transformările societății în ansamblul ei.

Astfel, societatea industrializată cu efectele ei negative, de poluare a mediului a generat necesitatea educației pentru mediu. Sistemul de conducere democratic ca fiind cel mai eficient dintre toate sistemele de conducere, dar și cel mai greu de învățat a condus la necesitatea educației pentru democrație și participare. Ţocul viitorului determinat de viteza schimbărilor produse în societatea postindustrială a generat necesitatea apariției educației pentru schimbare. Creșterea caracteristicilor conflictuale, negative ale relațiilor inter-umane în general a condus la cercetarea fenomenului conflictualității și chiar la studiul rezolvării conflictelor (S.R.C.) ca obiect de învățămînt care este inclus în planurile de învățămînt de la gimnaziu, liceu, facultate.

Dar educația nu are doar rolul de a reacționa la transformările sociale, ci mai ales de a anticipa și pregăti acele transformări benefice pentru individ și grup. Ca urmare noi laturi ale educației se conturează, cum ar fi: educația pentru valori, educația pentru talente, educația pentru societatea cunoașterii.

Știința și tehnologia joacă un rol esențial în asigurarea progresului oricărei societăți, dar punerea în valoare a achizițiilor lor depinde de atitudinea omului față de știință și tehnologie, de capacitatea lui de a le domina și utiliza potrivit idealurilor și trebuințelor societății.

Numai știința care trece prin inima și mintea oamenilor formînd sisteme de atitudini, aptitudini și capacitați spirituale devine un factor activ și benefic al dezvoltării economice și socio-culturale. Între societate și educație putem identifica o permanentă circularitate, avînd componente de asimilare și acomodare reciproce.

Relația dintre creșterea economică și progresul social nu este liniară, progresul social nu rezultă automat din creșterea economică, ci trece prin educație.

Educația este cea care creează „structuri de primire”, de preluare și oferă răspunsuri mai mult sau mai puțin adecvate creșterii economice.

Astfel s-a ajuns la concluzia că valoarea fundamentală și criteriul suprem de evaluare a eficienței educației este **calitatea umană** (G. Berger, 1973).

EDUCAȚIA PENTRU MEDIU

Mediul a constituit dintotdeauna „partenerul” omului, dar a involuat de la „grădina Raiului”, o formă atotprotectoare pentru om, deoarece îi oferea totul, la o formă pasivă de acceptare a efectelor negative ale acțiunii umane sau la poziția de dușman al omului. *Cădere din rai* poate fi interpretată în ceea ce privește relația om – mediu ca o devalorizare a relației firești de parteneriat între ființa umană valorizatoare și mediul natural ca formă atotprotectoare pentru om. Dacă omul s-a raportat la mediu, la început prin valorificare, treptat aceasta s-a transformat în exploatare pînă la distrugere. Dacă la începuturile societății umane omul se raporta la mediu ca la o altă ființă, ca la egalul său și chiar mai mult îl diviniza – vezi cultele religioase ale soarelui, muntelui etc. – treptat omul își dezvoltă tot mai mult atitudinea de exploatare a resurselor mediului ajungînd pînă la distrugerea mediului ca întreg. Una dintre formele Apocalipsei prevăzută încă din Biblie este distrugerea mediului de către om.

În relația cu mediul, mai mult sau mai puțin conștientă, de parteneriat omul trebuie să înțeleagă că distrugerea mediului înconjurător înseamnă autodistrugerea sa ca ființă și ca specie.

Educația pentru mediu are în acest sens ca scop:

- conștientizarea pericolului de distrugere a mediului și implicit a speciei umane;
- identificarea mijloacelor și metodelor de apărare a mediului înconjurător la nivel geografic, biologic, uman;
- elaborarea unor strategii coerente de protecție a mediului și aplicarea lor la toate nivelele și gradele învățămîntului.

Obiectivele cognitive ale educației pentru mediu pot fi:

- transmiterea și asimilarea informațiilor necesare despre mediu și complexitatea lui, despre poluarea fizică, chimică, biologică, morală;
- formarea și dezvoltarea acelor structuri mentale complexe de prelucrare corectă a informațiilor despre mediu: spiritul de observație asupra efectelor negative ale activității omului asupra mediului, comparația diferitelor tipuri de mediu în trecut și în prezent (distrugerea pădurilor, pericolul dispariției unor specii de plante și animale efectul de seră produs al industrializării nechibzuite, schimbarea climei, înmulțirea cutremurelor etc.);
- interpretarea acestor efecte negative pe termen lung în perspectiva relației lor cu omul (distrugerea mediului poate fi una din cauzele autodistrugerii speciei umane).

Obiectivele afective ale educației pentru mediu sunt la fel de importante ca și cele cognitive:

- receptarea corectă a transformărilor negative produse de om asupra mediului; apariția stării de alarmă cu privire la distrugerea mediului;
- sensibilizarea populației în general și în special a tinerilor cu privire la necesitatea apărării mediului;
- decentrarea omului ca persoană sau grup de pe interesele personale imediate și centrarea pe interesele de durată medie sau îndelungată;

- valorizarea corectă a mediului, acceptarea lui ca valoare în relație cu ființa umană.

Obiectivele psihomotorii ar putea fi formulate astfel:

- dezvoltarea capacitaților perceptive ale tinerilor și orientarea lor către mediu, formarea „ochiului” pentru mediu;
- formarea și dezvoltarea deprinderilor, priceperilor și abilităților de a proteja mediul, din etapa preșcolarității până în etapele școlarității mari.

În domeniul educației relative la mediu s-au elaborat studii interdisciplinare, s-au lansat programe internaționale, s-au organizat conferințe regionale și naționale furnizând școlilor module și programe didactice care pot fi folosite în mediu rural sau urban, în zone împădurite sau de deșert, în țări puternic dezvoltate sau în curs de dezvoltare.

Dar cele mai mari dificultăți în procesul de educație pentru mediu sunt legate nu de înființarea unor noi instituții, nu de elaborarea unor programe, ci de funcționarea lor reală, de aplicarea principiilor educației autentice de către oamenii reali, de către tineri, în mod firesc, permanent, cu dăruire.

- În acest sens, considerăm că educația și școala au rolul principal în transmiterea și asimilarea informațiilor corecte despre mediu, în formarea și dezvoltarea „structurilor de primire” a educației pentru mediu.
- Educația non-formală, prin intermediul cercurilor pe discipline, a concursurilor, a vizitelor și excursiilor are un rol formativ crescut în ceea ce privește educația pentru mediu.
- Mass-media prin forța imaginii, a cuvântului scris, auzit, a internetului poate constitui una dintre cele mai puternice modalități de impact asupra tinerilor stimulându-i în ceea ce privește efortul lor de apărare a mediului.

Strategiile educației pentru mediu sunt specifice fiecărei forme de educație formală, nonformală, informală dar pot fi diferențiate și strategii specifice educației pentru mediu. Aceste strategii au un puternic caracter formativ, aptitudinal-atitudinal, de angajare individuală și de grup în procesul complex, de apărare, a mediului geografic, psihosocial și social de toate tipurile de poluare: fizică, chimică, biologică, morală interpersonală.

EDUCAȚIA DEMOCRATICĂ ȘI PENTRU PARTICIPARE

Educația democratică, prin și pentru participare este o latură a educației care face parte integrantă din noile educații, deși democrația are o istorie de aproximativ 2000 de ani. Considerînd leagănul democrației Grecia antică, istoria acestei modalități de conducere a poporului a cunoscut forme și metode diferite, de la apariția ei până în prezent. Dacă în Grecia antică democrația era accesibilă doar cetătenilor liberi, în S.U.A. modernă aceasta se realizează prin intermediul electorilor. Între aceste extreme democrația traversează etape diferite, fiind adaptată tradițiilor socio-culturale ale fiecărei țări. Democrația rămîne cea mai eficientă, dar și cea mai dificilă formă de conducere a unei țări. Secoul XX, ca secol în care s-au concentrat cele mai multe războaie și conflicte interstatale reprezintă perioada istorică care a întreținut prin urmare o permanentă nevoie de democrație și de educație democratică.

În învățămîntul românesc postdecembrist, educația pentru democrație, prin și pentru participare s-a constituit ca o replică la regimul politic dictatorial, comunist care s-a dezvoltat în România aproximativ 50 de ani. Constituirea unui nou sistem de conducere în România postdecembristă s-a dovedit necesară și stringentă în toate domeniile de activitate: economic, politic, cultural, educațional.

Pe plan educațional, acest nou sistem de conducere se poate forma prin ceea ce se numește educație democratică.

Considerăm educația democratică procesul de transformare a instituțiilor școlare și universitare, a partenerilor educaționali, a mentalităților, a stilurilor de conducere educațională, cu scopul dezbaterei și asumării deciziilor esențiale în comun în funcție de interesele fundamentale, de grup și în final al eficientizării activității.

Instituțiile de învățămînt incluse în procesul democratizării sunt: comisiile parlamentare de învățămînt, Ministerul Educației și cercetării, Inspectoratele școlare, școlile de toate gradele, preșcolar, preuniversitar, universitar, și post-universitar. Aceste instituții de învățămînt au atât funcții de concepție, de elaborare a politicii educaționale cât și funcții administrative, de organizare a sistemului de învățămînt, de conducere și coordonare a practicii educaționale.

Democratizarea instituțiilor actuale de învățămînt se poate realiza pe mai multe căi:

- acceptarea unor centri diferenți ai puterii – descentralizarea politică, în raport cu centrul unic, care există în perioada predecembristă;
- creșterea gradului de comunicare inter-instituțională mai ales între minister, inspectoratele școlare, universități și școli;
- managementul resurselor umane în relație cu un bun management financiar, economic și material;
- parteneriatul educațional real între școală, societatea civilă, agenții economici. Parteneriatul educațional poate fi proiectat la nivel conceptual, dar trebuie organizat și realizat în mod concret. Legea învățămîntului, Legea învățămîntului superior stipulează parteneriatul educațional, dar acesta trebuie reglementat nu numai din punct de vedere legislativ, ci și conceptual și practic educațional. Parteneriatul educațional reprezintă relația biunivocă de colaborare între instituțiile de educație și învățămînt, între actorii educaționali: profesori, părinți, inspectori, – relație reglementată și concretizată cu scopul creșterii eficienței procesului educațional, al adaptabilității și integrării crescînd a partenerilor acestuia la profesiune și viață.
- Stilurile de conducere predominant democratice pot fi implementate atât la nivelul instituțional, cât și la nivelul clasei de elevi și grupului de studenți.

Democratizarea reală a învățămîntului este un proces declanșat, dar rezultatele sunt modeste (G. Văideanu, *Educația la frontieră dintre milenii*, p.112). Copiii defavorizați reprezintă o categorie reală și importantă nu numai în țările sărace, în dezvoltare, ci și în cele puternic industrializate.

În România, după 1989, educația pentru democrație și participare are o importanță specifică datorită trecerii de la un sistem politic totalitar la unul democratic.

Dar democrația reală și autentică s-a dovedit în perioada postdecembristă dificil de înțeles și aplicat. Ca urmare a fenomenelor negative trăite de români cu privire la democrație, am putea începe să definim democrația prin ceea ce nu este ea.

Democrația nu înseamnă libertate absolută, lipsa oricăror reguli și constrângeri, revoltă tuturor împotriva tuturor.

Democrația (gr. *demos* = „popor” și *kratos* = „putere”) este o formă de guvernare organizată pe principiul potrivit căruia puterea aparține poporului. Democrația (burgheză) proclamă egalitatea cetățenilor în fața legii, libertatea cuvîntului, a presei, a întrunirilor, introduce instituții democratice ca parlamentul, votul universal etc.

În România, prin evenimentele din decembrie 1989 se răstoarnă un sistem politic totalitar comunismul – care instaurase o dictatură odioasă sub numele unei democrații formale (democrația socialistă).

În locul democrației socialești se instaurează treptat instituțiile real democratice ca: parlamentul, guvernul, justiția formate în urma votului liber exprimat pe principiul separării puterilor în stat. Ca urmare, *educația pentru democrație și participare* se dovedește a fi imperios necesară în școala românească.

Astfel obiectivele cognitive ale educației pentru democrație și participare ar putea fi astfel operaționalizate:

- înțelegerea noțiunilor de democrație și participare în opoziție cu cele de *dictatură*, dar și de *haos*;
- aplicarea acestor cunoștințe la medii educaționale și situații diferite în mod adecvat; de exemplu: democrația politică, economică, culturală în învățămînt;
- analiza fenomenului democratic în funcție de epoca istorică în care se dezvoltă, dar și diferențierea unor elemente comune general valabile ale democrației (exemplu: egalitatea în drepturi) și sintetizarea lor într-un sistem conceptual unic;
- evaluarea aspectelor pozitive, benefice ale democrației (apărarea intereselor de grup în relația cu cele individuale, dar și ale celor negative – ritmul lent al transformărilor democratice).

Educația pentru democrație și participare, mai ales într-o etapă istorică nouă, cea pe care o traversează România în prezent, are obiective afective specifice. Acestea ar putea fi conturate astfel:

- formarea și dezvoltarea la subiecții educaționali a dorinței de a înțelege democrația autentică, a interesului și aspirației către participarea democratică;
- acceptarea democrației autentice ca o valoare și angajarea pentru realizarea acestei valori;
- organizarea unui sistem de valori în care democrația să fie un element integrat.

Dar, deoarece democrația și participarea sunt concepte acționale cu un puternic caracter practic, obiectivele psihomotorii sunt semnificative pentru realizarea educației pentru democrație și participare. Acestea ar putea fi:

- formarea deprinderilor democratice elementare: de a asculta, cînd cineva vorbește, de a evita vorbirea în cor;
- dezvoltarea obișnuințelor democratice, de exemplu: de a-ți exprima propria părere atunci cînd este cazul, de a-ți apăra drepturile prin modalități și mijloace adecvate, fără a încălca drepturile celorlalți;
- elaborarea abilităților democratice, de exemplu: de a te adresa unor instituții specializate pentru apărarea drepturilor proprii la proprietate, la viață, sănătate etc.

Fiind complexă și dificilă, educația pentru democrație și participare implică o categorie de obiective neglijate de școala actuală, obiectivele volitiv-caracteriale. Acestea ar putea fi:

- dezvoltarea capacităților decizionale adecvate, a forței de a decide în cunoștință de cauză și la timpul potrivit;
- dezvoltarea constantă a participării democratice pînă cînd aceasta devine o trăsătură de caracter;
- integrarea acestei trăsături de caracter în profilul moral al personalității în unitate și acord cu celelalte trăsături ale personalității.

Educația pentru participare este într-o relație cosubstanțială cu educația democratică. Educația pentru participare se poate dezvolta de la vîrstele cele mai mici, cînd rolul principal îl au părinții, pe perioada întregii vieți prin intermediul școlii și al autoformării, pînă la vîrstele bătrînetii, cînd subiectul are, de asemenea nevoie de sprijin și susținere a activității sale. Un rol major în educația pentru participare îl are noul curriculum centrat pe subiect, noile obiective educaționale, de dezvoltare a competențelor, noile metodologii didactice activ-participative, noile strategii formative și auto-formative.

EDUCAȚIA PENTRU SCHIMBARE

A.Toffler introduce termenul de „șoul viitorului” după o cercetare complexă a societății americane de la sfîrșitul anilor '60. El arată că după cel de-al doilea război mondial societatea americană cunoaște mutații de proporții ca urbanizarea rapidă, super-industrializarea, care au efecte pozitive, dar și negative, ca poluarea, rasismul, alienarea.

Realizîndu-se progrese tehnologice într-un ritm foarte rapid, s-a constatat că societatea nu se poate adapta la fel de rapid la aceste schimbări, mai ales în domeniul mentalităților.

Şoul viitorului nu este altceva decît reacția la suprastimulare.

Societatea industrializată este scăpată de sub control, spune Toffler, tocmai prin neechilibrarea schimbărilor tehnologice cu schimbările sociale.

Patologia socială generată de societatea superindustrializată are multiple modalități de manifestare, una dintre acestea fiind stress-ul și reacția socială la stress (Elena Dimitriu-Tiron, 2001).

Pentru a depăși aceste dificultăți – consideră Toffler – societatea umană are nevoie de o strategie de supraviețuire, de un control social în care educația futurologică are un rol important. Astfel educația pentru a face față schimbării este necesară atât în țări superdezvoltate, cât și în țări în curs de dezvoltare.

În România după decembrie 1989, nu atât schimbările tehnologice, ci cele socio-politice au provocat ceea ce se poate numi un „șoc al viitorului”. Acesta a fost determinat de caracterul său neașteptat; societatea românească comunistă nu era pregătită pentru o astfel de schimbare radicală, nu a anticipat-o și de aceea „șoul” a fost mai puternic.

Educația și școala românească pot pune la dispoziția subiecților educaționali strategii complexe de depășire a șoului viitorului, de adaptare la schimbare (J.M. Botkin, 1981).

Obiective cognitive ale educației pentru schimbare pot fi:

- asimilarea de către subiecții educaționali a unor concepe noi ca schimbarea, cu caracteristicile ei, care generează stress-ul de adaptare (viteza schimbării, atitudinile subiective în fața schimbării, acceptarea schimbării);
- dezvoltarea capacității de analiză a schimbărilor; de exemplu după 1989 comparativ cu perioada anterioară anului 1989;
- dezvoltarea capacității de sinteză a schimbărilor pozitive sau negative și extrapolarea lor într-un nou sistem, cu noi tendințe viitorologice;
- dezvoltarea capacității de evaluare, de diferențiere a schimbărilor petrecute în domenii diferite: economic, politic, cultural, în etape social-istorice diferite.

Obiective afective ale educației pentru schimbare ar putea fi:

- dezvoltarea receptivității față de schimbare;
- acceptarea schimbării nu ca pe un dat fatal, ci în relație cu reflectarea ei subiectivă;
- dezvoltarea trăirilor pozitive față de schimbare ca: încrederea în capacitatea subiectului educațional de a face față schimbării, anticiparea și pregătirea afectivă pentru schimbare.

Obiective psihomotorii sunt:

- Formarea și dezvoltarea deprinderilor necesare pentru adaptarea la schimbare; dacă în mod normal deprinderile se formează prin exercițiu, prin repetarea unui ansamblu de acțiuni, acum, în mod paradoxal, este nevoie de exercițiul de schimbare a unor acțiuni ineficiente;
- Formarea și dezvoltarea abilităților pentru schimbare, renunțarea la vechile deprinderi și obiceiuri și elaborarea unor abilități noi de succes.

Obiectivele volitiv-caracteriale reprezintă, de asemenea, o categorie specială a educației pentru schimbare, care ar consta în:

- evitarea și depășirea prejudecăților de toate felurile economice, politice, culturale;
- dezvoltarea structurilor de personalitate echilibrate între substructurile sale, între cerere și ofertă, între drepturi și datorii, între sine și mediu;
- dezvoltarea capacitaților decizionale capabile să contribuie la adaptarea la incertitudine considerată ca o fază a certitudinii.

EDUCAȚIA PENTRU PACE

A existat vreodată în istoria omenirii pacea deplină și totală? Este pacea necesară, pentru evoluția omenirii sau omenirea a progresat datorită războiului? Pacea este o realitate ontică, existând în sine, sau este o realitate creată, construită permanent, susținută și apărătă? A lupta pentru apărarea păcii nu conduce în mod implicit la război?

Iată cîteva întrebări la care vă propun să medităm și să răspundem împreună.

La prima întrebare răspunsul este negativ, pacea absolută nu a existat decât în *Raiul biblic*. Dar din momentul izgonirii din Rai datorită nerespectării legilor impuse de

Dumnezeu omului, pacea totală nu a mai existat. Putem deduce de aici o primă condiție universală a păcii: respectarea legilor, a normelor, a regulilor. Omenirea și oamenii nu au respectat în istoria lor comună sau individuală niciodată în mod absolut legile, normele, regulile, fie că este vorba despre legile naturii, ale societății ale științei, ale cetății educaționale.

La a doua întrebare legată de necesitatea păcii, dacă pacea absolută nu a existat, înseamnă că ea nu este necesară? Progresul realizat pe calea războiului este un progres autentic? Istoria omenirii demonstrează că războiul a predominat asupra păcii iar echilibrul între război și pace a trebuit cîștigat permanent. De aici putem deduce că nu numai pacea este necesară dar și războiul este necesar!

Oamenii politici – în primul rînd provoacă războiul, îl finanțează, îl folosesc, pentru apărarea păcii. Pacea nu trebuie apărată ci *construită*, susținută, promovată, de către oamenii politici, de către economiști, de către oamenii culturii, ai educației, de către oamenii cetății. De aceea considerăm noi că este necesară educația pentru pace, care să formeze persoanele competente pentru construirea păcii, prin promovarea și practicarea dialogului, a cooperării, prin îmbunătățirea relațiilor dintre comunități.

Obiectivele educației pentru pace ar putea fi formulate astfel:

- Însușirea cunoștințelor istorice, geografice, politice, culturale, despre pace și război, despre cucerire, agresiune, apărare, violență, pacifism, sfere de influență, terorism, fanaticism etc.
- Dezvoltarea aptitudinilor și atitudinilor de cooperare, toleranță, de interculturalitate, formarea trăsăturilor de caracter pacifiste, de solidaritate umană, de iubire față de valorile umanității.
- Formarea și antrenarea conduitei pacifiste, de aplicare a concepțiilor anti-aggressive, anti-rasiste, anti-xenofobe, dezvoltarea deprinderilor, pricerelor, și abilităților de a rezolva conflictele inevitabile pe cale pașnică.

EDUCAȚIA PENTRU RESPECTAREA DREPTURILOR FUNDAMENTALE ALE OMULUI

Dreptul la viață, la liberă exprimare, la circulație, la opinie, la considerație, drepturile copiilor, ale femeilor, ale persoanelor cu cerințe speciale, sunt cîteva dintre drepturile care fiind încălcate în mod flagrant, în istoria omenirii, determină necesitatea conștientizării oamenilor pentru respectarea lor. Educația pentru respectarea drepturilor fundamentale ale omului are o puternică vocație internațională (*cfr. C. Cucoș*). Cele mai importante obiective ale educației pentru respectarea drepturilor fundamentale ale omului pot fi diferențiate astfel:

- a) dobîndirea cunoștințelor necesare despre valoarea supremă a omenirii, viață, despre drepturile adulților în relație cu drepturile copiilor, despre propria identitate, dar și despre respectarea alterității, prin studierea documentelor elaborate la nivel internațional:
 - *Declarația universală a drepturilor omului*
 - *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*
 - *Convenția asupra drepturilor politice ale femeii*
 - *Declarația drepturilor persoanelor handicapate* etc.

- b) dezvoltarea capacitațiilor de valorizare a concepțiilor moderne despre drepturile fundamentale ale omului.
- c) formarea și dezvoltarea deprinderilor, priceperilor și abilităților, de a aplica drepturile fundamentale ale omului pe parcursul întregii sale vieți, în familia proprie, în grupurile de prieteni, în grupurile profesionale, în activitatea social-utilă.

EDUCAȚIA DEMOGRAFICĂ

Numărul prea mare sau prea mic al populației unei țări, îmbătrânirea populației, avorturile excesive sau controlul excesiv al nașterilor, marile aglomerații urbane sau depopularea unor zone geografice, manipulațiile genetice aberante sunt doar cîteva dintre problemele demografice care determină necesitatea educației în materie de populație.

Educația demografică este una dintre noile educații care își stabilește ca obiective:

- asimilarea cunoștințelor despre populație, despre echilibrul numeric și calitativ al populației, despre modalitățile de asigurare a caracteristicilor optime, în funcție de tradițiile istorice, culturale și educaționale ale acesteia. Probleme ca planificarea familială, întreruperea sarcinii, oportunitatea euthanasiei, reprezintă noi aspecte ale educației demografice.
- dezvoltarea structurilor cognitivo-volitive de interpretare corectă a noilor tendințe în politica demografică a unei țări, cu scopul alegării soluțiilor optime pentru propria familie și evoluție socio-familială a subiecților educaționali.
- antrenarea priceperilor și abilităților de a aplica principiile și metodele educației demografice, pentru apărarea vieții, dar și pentru evoluția echilibrată a persoanei și a grupului social.

EDUCAȚIA PENTRU TIMPUL LIBER

Deși cel puțin la noi în țară, toată lumea se plângă de lipsa timpului liber, pedagogia modernă formulează problematica educației pentru timpul liber (H. Hannoun, 1977). Este aceasta o contradicție? Care este explicația ei?

Industrializarea și post-industrializarea, informatizarea societății a determinat transformări nu numai la nivelul producției, dar și la nivelul vieții oamenilor. Una dintre aceste schimbări afectează timpul oamenilor: pentru activitatea profesională, pentru familie, pentru distracție. Oamenii în societatea post-industrială și informatizată își petrec tot mai mult timp în activitatea profesională, care trebuie să devină un mod de viață, și nu numai un job. Timpul pentru familie, pentru distracție, pentru alte tipuri de activități devine din ce în ce mai redus. Prin urmare, nu excesul de timp liber, ci lipsa acestuia generează necesitatea educației pentru timpul liber. În România după decembrie 1989, transformările economice generatoare de șomaj au creat problema excesului de timp liber. În acest sens, timpul liber are o altă semnificație în țările foste comuniste, față de țările capitaliste. Timpul liber în societățile foste comuniste nu mai este destinat exclusiv proprietiei persoanei, familiei, distracției, ci căutării unui loc de muncă, reconversiei profesionale, reconsiderării unor valori profesionale depășite.

Ca urmare, timpul liber pentru a putea fi folosit în mod eficient trebuie definit de fiecare persoană sau grup în parte, fiind necesară diferențierea scopurilor, a obiectivelor și mijloacelor de valorificare a timpului liber. Școala, mass-media, familia și alți factori educativi au rolul de a educa subiectul educațional în :

- definirea timpului liber propriu;
- selectarea priorităților cu privire la raportul între timpul liber și cel strict profesional;
- gestionarea eficientă a timpului liber.

Fie că este în exces sau în deficit, timpul liber poate deveni o problemă fără o pregătire adecvată pentru gestionarea lui. Cele mai importante obiective ale educației pentru timpul liber pot fi astfel diferențiate:

1. formarea deprinderilor și obișnuințelor subiectului educațional de la vîrstele cele mai mici, de a-și planifica și organiza timpul liber;
2. conceperea și organizarea timpului liber cu activități complementare timpului ocupat, în aşa fel încât cele două componente ale temporalității să contribuie la dezvoltarea și armonizarea întregii activități;
3. defășurarea unor activități cît mai variate, stimulative, pozitive, sănătoase și optimiste de petrecere a timpului liber.

EDUCAȚIA PENTRU SĂNĂTATE

Conceptul de *sănătate*

Sănătatea omului poate fi privită din mai multe puncte de vedere: somatic, fiziologic, mintal, afectiv, comportamental, psihic, educațional, sau ca relație între componentele sale organice, funcționale, mintale, afective, comportamentale, psihice, educaționale (Ed. Faure, 1974).

Sănătatea educațională ar putea fi concepută ca produs al interacțiunii influențelor educaționale predominant școlare, reflectate asupra personalității umane în formare. Din punct de vedere conceptual, sănătatea educațională a elevului poate fi definită prin următoarele componente:

- a. rezultate satisfăcătoare la învățătură;
- b. relații de comunicare și colaborare cu colegii;
- c. relații de acceptare reciprocă și conlucrare cu profesorii;
- d. starea de bine în școală în procesul educațional;
- e. sentimentul de progres educațional.

Toate aceste elemente se adresează subiecților educaționali, în noua pedagogie centrată pe elev, deși nu se poate face abstracție de relația educațională dintre elev și profesor.

Primul indicator al stării de sănătate educațională implică în mod minimal rezultate de promovare și starea de mulțumire a subiecților educaționali în legătură cu aceste rezultate. Cel de-al doilea indicator poate fi evaluat prin: comunicarea de idei, păreri, sentimente, atitudini, între elevi, dezvoltarea unor relații de colaborare în principal în școală, dar și acasă, integrarea în grupurile de colegi, de amici, de prieteni, - desfășurarea unor activități distractive împreună cu colegii. Al treilea indicator poate fi

descrie printr-o componentă negativă și una pozitivă. Relația dintre ele constă în predominarea componentei pozitive asupra celei negative. Acceptarea elevilor între ei, ca reprezentanți ai aceleiași clase, școli, sau sistem educațional, ca persoane integrate într-un proces de formare indică gradul de coeziune socio-educațională, în afara căruia sănătatea educațională nu poate fi concepută. Al patrulea indicator al stării de sănătate educațională este semnificativ pentru reforma educațională din România care deplasează atenția de pe profesor pe elev, care răstoarnă piramida obiectivelor, situând pe primul loc capacitatele, competențele, aptitudinile și atitudinile elevilor. Personalizarea și individualizarea procesului de învățămînt, descoperirea înclinațiilor aptitudinale, dezvoltarea capacitațiilor și competențelor subiecților educaționali sunt însotite în mod firesc de obținerea și trăirea unei stări de bine de către aceștia în procesul educațional. Al cincilea indicator al stării de sănătate educațională – sentimentul de progres educațional – se poate realiza prin creșterea ponderii de raportare a rezultatelor școlare obținute nu numai la ceilalți ci și la propria persoană. Evaluarea predominant concurențială, cu creionul roșu în mînă este inhibitorie, blocînd autocunoașterea și evoluția subiecțului educațional raportat la propria sa persoană, la istoria sa de viață, la contextul său educațional.

În funcție de componentele conceptului de *sănătate educatională*, obiectivele educației pentru sănătate pot fi diferențiate astfel:

1. Informarea și autoinformarea subiecților educaționali în legătură cu tipurile de sănătate: somatică, fiziologică, mintală, intelectuală, afectivă, comportamentală, psihică, de personalitate.

Sănătatea somatică se referă în primul rînd la integritatea corporală, a dezvoltarea normală a corpului subiecților educaționali sau la diferite deficiențe somatice, psihomotorii care determină integrarea elevilor în școli speciale (vezi școala I.Holban).

Sănătatea fiziologică vizează buna funcționare a organismului în întregime, a anumitor organe, sau sisteme fiziologice; de exemplu sistemul digestiv sau metabolismul organismului. Sănătatea mintală este un concept neuro-psihiatric care face trimitere la dezvoltarea neurologică, a sistemului nervos, dar și la unele structuri psihice sau la normalitatea psihicului în întregime – boli neuro-psihiatriche.

Sănătatea intelectuală se referă la nivelul de dezvoltare a intelectului normal, peste medie sau submedie, la echilibrul intelectului cu celelalte structuri psihice și ale personalității.

Sănătatea afectivă se referă la dezvoltarea sistemului afectiv al personalității, emoții, sentimente, pasiuni, la trăsăturile de echilibru/dezechilibru, armonie/dizarmonie, stabilitate/instabilitate ale afectivității.

Sănătatea comportamentală vizează în primul rînd comportamentul normal, interiorizat într-o conduită echilibrată sau dimpotrivă, tulburările de comportament. Sănătatea psihică face trimitere la normalitatea sau la boala psihică (nevroze, psihoze, psihopatii etc.). Sănătatea personalității vizează prezența sau absența tulburărilor de personalitate, a accentuarii personalității, într-o direcție sau alta (obsesii, compulsii, fixații, delir etc.).

2. Dezvoltarea la subiecții educaționali a structurilor psihice de prelucrare a informațiilor cu privire la aceste tipuri de sănătate, a capacitații de auto-analiză a stării proprii de sănătate, cu scopul orientării corecte către medic, în cazul constatării unei anumite probleme medicale sau a legăturii acesteia cu educația.

3. Antrenarea stărilor afective corespunzătoare susținerii și dezvoltării sănătății: grija față de propria sănătate, -încrederea în puterea de vindecare a specialiștilor, suspiciunea justificată față de persoanele neavizate, care practică o anumită formă de tratament fără o pregătire necesară.

4. Angajarea în procesul de dobândire, menținere și dezvoltare a sănătății proprii și a celor apropiati, prin formarea priceperilor, deprinderilor, și abilităților minime, de autoîngrijire sau de îngrijire a celor apropiati.

Educația pentru sănătate are ca scop formarea culturii pentru sănătate, dezvoltarea unei conduite optime de apărare și dezvoltare a sănătății proprii subiecților educaționali și a celor apropiati lor. Educația pentru sănătate reprezintă la nivel macro-social un criteriu de evaluare a civilizației societății respective.

EDUCAȚIA NUTRIȚIONALĂ

Creșterea în progresie geometrică a populației globului, dezvoltarea accelerată a agriculturii au determinat creșterea cantității, dar nu în aceeași măsură a calității produselor alimentare.

De la omul primitiv, care era mult mai legat de natură decât omul actual, mai ales în domeniul hranei, istoria alimentației a parcurs etape uneori disfuncționale. Astfel în prezent tendința este de întoarcere la produsele alimentare cunoscute sub denumirea de naturale, realizate fără îngrășăminte chimice, fără conservanți, fără E-uri.

Cele mai grave probleme de nutriție generate de alimentația necorespunzătoare a populației, din majoritatea țărilor sunt: obezitatea, bolile cardio-vasculare, bolile digestive, diabetul etc.

Cauzele acestor probleme de sănătate sunt: supraalimentarea, consumul de alimente nesănătoase, fenomenul fast-food, stres-ul cotidian etc.

Consecințele negative ale unei alimentații nesănătoase se răspândează asupra muncii, prin scăderea randamentului la efort, asupra familiei, asupra adaptării sociale în general, chiar și asupra distracției.

De aici rezultă necesitatea unei educații nutriționale realizată în mod consecvent și unitar, la nivelul școlii, a educației non-formale și informale. Disciplinele la dispoziția școlii, cercurile școlare, de alimentație corectă, emisiunile radio-TV despre bolile de nutriție, educația nutrițională corectă în familie sunt mijloace care contribuie la formarea unei culturi nutriționale și a unei conduite alimentare sănătoase.

BIBLIOGRAFIE

1. Berger,G., *Omul modern și educația sa*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973
2. Boțkin, J. M., *Orizontul fără limite al învățării*, Editura Politică, București, 1981
3. Cozma ,T., *Școala și educațiile paralele*, Universitatea „Al.I. Cuza”, Iași, 1988
4. Dimitriu-Tiron, E., *Prejudecată și spectacol la granița dintre două lumi*, Editura Spiru Haret, Iași, 2001
5. Faure, Ed. *A învăța să fi*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1974

6. Hannoun, H., *Ivan Illich sau societatea fără școală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977
7. Herbart, J.H, *Prelegeri pedagogice*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976
8. Jones, Cr. Kimberley, *L'éducation interculturelle. Concept, contexte et programme*, Conseil de l'Europe, Strasbourg, 1989
9. Pain, A., *Education informelle*, L'Harmattan, Paris, 1990
10. Toffler, A., *Școala viitorului*, Editura Politică, București, 1973
11. Toffler, A., *Al treilea val*, Editura Politică, București, 1983
12. UNESCO, 1991, *L'éducation non-formelle: réseaux institutionnels et pratiques sociales*, Paris, 1991
13. Văideanu, G., *Educația la frontieră dintre milenii*, Editura Politică, București, 1988

Evaluare
Noile educații

1. Circularitatea societate – educație are componente de:
 - a. asimilare;
 - b. acomodare;
 - c. asimilare și acomodare.
 2. Identificați trei cauze ale degradării relației om – mediu;
 3. Elaborați trei soluții de rezolvare a conflictului om – mediu;
 4. Democrația înseamnă:
 - a. libertate;
 - b. haos;
 - c. egalitate în drepturi, participare la activitate și decizie.
 5. Identificați trei efecte negative ale revoluției industriale și tehnologice cunoscută de omenire!
 6. Descoperiți trei cauze ale „șocului viitorului” suportat de români după 1989.
 7. Rezistența la schimbare se manifestă prin:
 - a. activitate intensificată;
 - b. reducerea activității.
 8. Identificați 3 abilități de obținere a succesului, de adaptare la schimbare.
 9. Stress-ul de adaptare se manifestă prin:
 - a. acceptarea schimbării;
 - b. negarea schimbării.
 10. Care este rolul educației în ceea ce privește adaptarea la schimbare?
 11. Care este tendința demografică actuală în România:
 - a. de creștere a populației;
 - b. de scădere a populației.
- Identificați trei cauze ale acesteia!

12. Realizați o schiță de gestionare eficientă a propriului timp liber!
13. Apreciați gradul de realizare a concepției despre sănătatea educațională în sistemul de învățămînt românesc:
 - a. satisfăcător;
 - b. mediu;
 - c. foarte bun.

CONCLUZII

I. Noua paradigmă pedagogică înscrie educația în jocul autoînvățării și al învățării creative, al valorii autentice și comunicării eficiente, al schimbării benefice și formative.

II. Educația axiologică, educația pentru comunicare și educația pentru schimbare trebuie considerate dimensiuni coordonatoare ale educației, deoarece fără ele noua construcție a fiecărei generații și cu atât mai mult educația contemporană înfilnește obstacole esențiale.

Educația axiologică stabilește limitele valorice între care se poate desfășura în mod benefici acțiunea educației, construiește scara care asigură evoluția organizată a subiectului educațional și ascendența procesului educațional. În epoca contemporană, educația pentru valoare este dimensiunea educației care se opune permanentizării și agravării crizei pe care o traversează educația.

Educația pentru comunicare este calea principală de interacțiune educațională, de schimb cognitiv, afectiv, comportamental, volativ-caracterial între instituții, între partenerii educaționali. Ea este generată de complexificarea lumii actuale și poate reprezenta secretul rezolvării tuturor problemelor. Educația pentru comunicare stabilește metodele, tehniciile și procedeele de rezolvare amiabilă a problemelor educaționale.

Educația pentru schimbare dezvoltă la subiecții educaționali aptitudini și atitudini de acceptare a schimbării ca fiind inherentă, dar și capacitate de acțiune asupra tendințelor de schimbare în aşa fel încât ele să devină benefice. Anticiparea schimbării, angajarea în procesul autoschimbării și al interschimbării, responsabilitatea schimbării, selecția schimbărilor pozitive de cele negative sunt structuri aptitudinal-atitudinale pe care le formează educația pentru schimbare.

III. Educația pentru societatea cunoașterii, educația interculturală și educația intelectuală constituie fundamentele cognitiv-culturologice ale educației. Aceste dimensiuni ale educației contribuie la edificarea concepțiilor moderne despre societatea cunoașterii, la elaborarea instrumentelor cognitive de transformare a lumii actuale, la eficientizarea acțiunii intelectuale asupra propriei persoane și a celorlalți.

IV. Educația morală, educația religioasă, educația pentru muncă, educația pentru disciplină, educația patriotică contribuie în mod esențial la formarea și dezvoltarea caracterului subiecților educaționali. Raportarea subiectului educațional la sine și la alții, la divinitate, la muncă, la activitatea disciplinată, la propria țară, în relație cu alte țări sunt structuri motivaționale și atitudinale care se formează și se dezvoltă pe parcursul întregii vieți prin intermediul acestor laturi ale educației. În educația contemporană – considerăm noi – aceste laturi ale educației sunt cele mai deficitare, ca urmare și formarea și dezvoltarea caracterului subiecților educaționali întâmpină mari dificultăți.

Criza morală pe care o traversează societatea omenească în prezent este într-o relație de interdependență cu criza educațională la nivel mondial. Predominarea valorilor materiale asupra celor spirituale, războiul civilizațiilor pentru a impune „adevăratale” valori, cearta tuturor împotriva tuturor, înmulțirea violențelor de toate felurile, decăderea familiei – toate acestea sunt dovezi ale crizei morale actuale. Educația nu este soluția tuturor problemelor, dar una dintre cele mai eficiente soluții ale crizei morale actuale este educația caracterială a subiecților educaționali.

Strategia de formare și dezvoltare a caracterului la subiecții educaționali cuprinde;

a. operaționalizarea și realizarea obiectivelor volitiv-caracteriale la toate disciplinele curriculare;

b. selectarea acelor conținuturi educaționale cu rol în modelarea caracterului subiecților educaționali, conținuturile educaționale actuale fiind predominant orientate spre dezvoltarea instrumentelor cognitiv-informative de acțiune asupra lumii;

c. elaborarea și aplicarea tehnologiei didactice activ-participative adaptate pentru particularitățile de vîrstă și individuale ale subiecților educaționali – capabile să prevină și să combată egoismul sau hiperaltruismul, intoleranța sau toleranța extremă, răutatea sau excesul de generozitate, zgârcenia sau risipa, violența sau pasivitatea, etc.

V. Educația tehnologică, educația profesională, educația economică – bazele acțiunii eficiente.

Lumea modernă actuală trebuie să se dezvolte sub semnul acțiunii eficiente datorită caracteristicilor ei de viteză accelerată a transformărilor, complexității și crizei permanente. Acțiunea eficientă presupune: gestionarea resurselor umane, materiale, de timp, în așa fel încât raportul între investiții și realizări să fie favorabil realizărilor. Educația tehnologică, educația profesională, educația economică au menirea de a dezvolta spiritul practic, acțional, eficient, prin specificul lor, prin elaborarea și aplicarea strategiei lucrului bine făcut. (T. Kotorbinski)

VI. Educația estetică participă alături de componentele umaniste ale educației la armonizarea spiritualității umane, la dominarea frumosului estetic asupra urștilui, într-o lume care tinde spre dezechilibru, spre kitch, spre proliferarea diferitelor forme ale dizarmoniei estetice.

VII. Educația fizică contribuie la edificarea sănătății corporale în unitate cu cea mintală, socială, psihică sau cu alte forme ale sănătății. Educația fizică este la fel de importantă ca orice disciplină de învățămînt. Multilateralitatea ei, valorificarea educației fizice ca modalitate de reducere a delincvenței, a violenței, a criminalității, a toxicomaniei sunt argumente pentru integrarea educației fizice într-o concepție socio-educațională mai largă de întărire a fondului biologic al ființei umane și al națiunii.

VIII. Depășirea prejudecăților sexuale nefundamentate, angrenarea educației sexuale în viața prezentă, realizarea ei în contextul educației complexe și dinamice a ființei umane contribuie atât la maturizarea socio-afectivă a personalității, cît și la dobândirea satisfacției, pe planul intim, la adaptarea adecvată la viața de familie a subiecților educaționali.

IX. Noile educații pentru pace, pentru democrație și participare, pentru mediu, pentru sănătate și nutrițională, lista fiind deschisă sănțele care ancorează permanent educația la realitatea socio-culturală, anticipînd și pregătind viitorul.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. Abric, J. C., *Psihologia comunicării. Teorii și metode*, Polirom, Iași, 2000
2. Alexandrescu I., *Persoană, personalitate, personaj*, Editura Junimea, Iași, 1988
3. Bârliba, C., *Paradigmele comunicării*, E.D.P., București, 2000
4. Bârzaea, Caesar, *Arta și știința educației*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995
5. Berger, René, *Artă și comunicare*, Editura Meridiane, București, 1976
6. Blaga, L., *Opere. Trilogia culturii*, Editura Minerva, București, 1985
7. Bloom, B.S., *Taxonomie des objectifs pédagogiques, I, Domaine cognitive*, Education nouvelle, Montreal 1969
8. Bontaș, I., *Pedagogie*, Editura All, București, 1994
9. Botkin, J. M., *Orizontul fără limite al învățării*, Editura Politică, București, 1981
10. Chaumbart, L. P. de, *Cultura și puterea*, Editura Politică, București, 1982
11. Crețu, C., *Psihopedagogia succesului*, Editura Polirom, Iași, 1997
12. Crețu, C., *Teoria Curriculului-lui și conținuturile educației*, Editura Univ. „Al.I.Cuza”, Iași, 1999
13. Cousiner, R., *Educația nouă*, E.D.P., București, 1978
14. Cozma, T., *Scoala și educațiile paralele*, Editura Universitățea „Al.I. Cuza”, Iași, 1988
15. Cristea, S., *Pedagogie generală. Managementul educației*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996
16. Cucoș, C., *Pedagogie. Reconsiderări, Evaluări, Interpretări*, Editura Univ. „Al. I. Cuza”, Iași, 1995
17. Cucoș, C., *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași 2002
18. De Landsheere, V., *L'éducation et la formation*, P.U.F. Paris, 1992.
19. De Landsheere, G. et V., *Définir les objectifs de l'éducation*, PUF, Paris, 1989
20. Debesse, M., *Etapele educației*, E.D.P., București, 1981
21. Dewey, J., *Democrație și educație. O introducere în filosofia educației*, 1972
22. Eliade, M., *Aspecte ale mitului*, Editura Univers, București, 1978
23. Eliade, M., *Sacrul și profanul*, Editura Humanitas, București, 1992
24. Eliade, M., *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Editura Științifică, București, 1992
25. Elkonin, D.B., *Psihologia jocului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980
26. Faure, Ed., *A învăța să fiu*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1974
27. Ferrière, A., *Scoala activă*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973
28. Gagne, R., *Condițiile învățării*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975
29. Grigoraș, I., *Personalitatea morală*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982
30. Haineș, I., *Introducere în teoria comunicării*, Editura Fundației România de mîine, București, 1998
31. Hannoun, H., *Ivan Illich sau societatea fără școală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977
32. Herbart, J. H., *Prelegeri Pedagogice*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976
33. Ionescu, M., Radu, I., *Didactica modernă*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1995
34. Jones, Cr. Kimberley, *L'éducation interculturelle. Concept, contexte et programme*, Conseil de l'Europe, Strasbourg, 1989
35. Kudreavtev, T.V., *Psihologia gîndirii tehnice*, E.D.P., București, 1981
36. Linton, R., *Fundamentul cultural al personalității*, Editura Științifică, București, 1968

37. Lisievici, Petru, *Calitatea învățămîntului. Cadru conceptual, proiectare și evaluare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997
38. Marcuse, H., *Eros și civilizație*, Editura Trei, București, 1996
39. Moles, A., *Psihologia kitsch-ului*, Editura Meridiane, București, 1980
40. Moraru I., Iosif Gh., *Psihologia muncii industriale*, E.D.P., București, 1976
41. Muccielli, A., *Arta de a influența*, Polirom, Iași, 2002
42. Neculau, A., *A fi elev*, Editura Albatros, București, 1983
43. Nicola, I., *Tratat de psihologie școlară*, Editura Aramis, București, 2000
44. Nicola, I., *Pedagogie*, EDP, București, 1994
45. Pain, A., *Éducation informelle*, L'Hartmathan, Paris, 1990
46. Pinișoară, I. O., *Comunicarea eficientă. Metode de interacțiune educațională*, Polirom, 2003
47. Păunescu, C., *Agresivitatea și condiția umană*, Editura Tehnică, București, 1994
48. Pease, A., *Limbajul trupului*, Editura Polimark, București, 1993
49. Pease, A., Garner, A., *Limbajul vorbirii*, Editura Polimark, București, 1994
50. Piaget, J., *Judecata morală la copil*, E.D.P., București, 1980
51. Piaget, J., *Psihologie și pedagogie*, E.D.P., București, 1972
52. Pitariu, H., *Psihologia muncii industriale*, Editura Academiei, București, 1981
53. Polin, R., *La création des valeurs*, Librairie Philosofique, Paris, 1977
54. Reboul, R., *Les valeurs de l'éducation*, P.U.F., Paris, 1992
55. Reich, W., *Funcția orgasmului*, Editura Trei, București, 1995
56. Rezoluția – Școala la râscruce. Schimbare și continuitate în curriculum-ul din învățămîntul obligatoriu, MEN, Consiliul Național pentru Curriculum, Sinaia, 22-24 noiembrie 2001
57. Rudică, T., *Niveluri ale conduitei umane*, Editura Junimea, Iași, 1984
58. Săhleanu, V., Macovei, I., *Vita Sexualis*, Editura Enciclopedică Română, București, 1972
59. Snyders, G., *Încotro merg pedagogiile non-didactice?*, E.D.P., București, 1978
60. Stanciu, M., *Reforma conființurilor învățămîntului. Cadru metodologic*, Editura Polirom, Iași, 1999
61. Stanton, N., *Comunicarea*, Editura Știință și Tehnică, București, 1995
62. Stoica, A., *Reforma evaluării în învățămînt*, Editura Sigma, București, 2000
63. Șelaru, M., *Comportamentul sexual aberant*, Editura Moldova, Iași, 1993
64. Șiclovan, I., *Teoria educației fizice și sportului*, Editura Stadion, București, 1972
65. Șoitu, Al., *Pedagogia comunicării*, E.D.P., București, 2000
66. Taylor, C., *Le malaise de la modernité*, Les Editions du Cerf, Paris, 1994
67. Toffler, A., *Socul viitorului*, Editura Politică, București, 1973
68. Toffler, A., *Al treilea val*, Editura Politică, București, 1980
69. UNESCO, *L'éducation non-formelle: réseaux institutionnels et pratiques sociales*, Paris, 1991
70. UNESCO, *Guide pratique de la Décennie mondiale du développement culturel 1988-1997*, 1998
71. Văideanu, G., *Educația la frontieră dintre milenii*, Editura Politică, București, 1988
72. Văideanu, G., *Pedagogie. Ghid pentru profesori*, Editura Universității „Al.I.Cuza”, Iași, 1986
73. Vianu, T., *Estetica*, Editura pentru literatură, București, 1968

CLUBUL DE CARTE
INSTITUTUL EUROPEAN

Stimate Cititor,

Institutul European Iași vine în sprijinul dumneavoastră ajutându-vă să economisiți timp și bani.

Titlurile dorite – unele căutate îndelung prin librării – pot fi comandate acum direct de la Editură.

Consultați oferta! Completați apoi talonul de comandă (carte poștală) din subsolul paginii. Nu uitați să înscripteți, cu atenție, titlul și numărul de exemplare solicitate.

Plata se va face ramburs (la primirea coletului poștal), taxele poștale fiind suportate de editură.

Și pentru că dumneavoastră apreciați cărțile noastre, meritați din plin să faceți parte din **Clubul de carte Institutul European**, beneficiind totodată de reduceri semnificative de preț.

Astfel:

- pentru 2 cărți comandate reducerea este de 10 %;
- pentru 3 cărți comandate reducerea este de 15 %;
- pentru 4 cărți comandate reducerea este de 20 %;
- pentru 5 cărți comandate reducerea este de 25 %;
- peste 10 cărți comandate reducerea devine 30 %.

Colecția **UNIVERSITARIA**

- *Agresivitatea în școală*, Laurențiu Șoitu, Cornel Hăvirneanu, 240 pag.
- *Călătorie în marea burghezie*, Michel Pinçon și Monique Pinçon-Charlot, 192 pag.
- *Cercetarea calitativă a socialului*, Mircea Agabrian, 232 pag.
- *Comunicarea*, Denis McQuail, 272 pag.
- *Consiliere educațională*, Elena Dimitriu-Tiron, 268 pag.
- *Construcția simbolică a cîmpului electoral*, Ioan Drăgan et al., 496 pag.
- *Curs de logică*, Ion Petrovici, 260 pag.
- *Curs de pneumofiziologie*, Antigona Trofor, 176 pag.
- *Curs de știință politică*, Gianfranco Pasquino, 368 pag.
- *Discursul puterii*, Constantin Sălăvăstru, 360 pag.
- *Drept civil. Obligații*, Maria Gaiță, 448 pag.
- *Etudes de droits constitutionnel*, Genoveva Vrabie, 360 pag.
- *Învățarea autodirijată și consilierea pentru învățare*, Horst Siebert, 272 pag.

Numele

Cod numeric personal

Strada

Bl. Sc. Et. Ap.

Județ (sector) Cod

Localitatea Tel

**CARTE
POȘTALĂ**

Destinatar

EDITURA

Institutul European

C.P. 161, Cod 700198, IAȘI

Depuneți cartea poștală, completată, în cea mai apropiată cutie poștală!

- *Introducere în știința comunicării și a relațiilor publice*, Flaviu Călin Rus, 104 pag.
- *Istoria filosofiei moderne. I Renașterea*, Titus Raveica, 404 pag.
- *Managementul resurselor umane*, Ana Constantin și Ticu Constantin, 248 pag.
- *Manual de etnografie*, Marcel Mauss, 268 pag.
- *Marile migrații din estul și sud-estul Europei*, Victor Spinei, 516 pag.
- *Mass media, astăzi*, Dorin Popa, 248 pag.
- *Medicina internă*, Rodica Petrovanu et al., 256 pag.
- *Metodele în sociologie*, Henri Peretz, 152 pag.
- *Noțiunea de cultură în științele sociale*, Denys Cuche, 184 pag.
- *O psihologie a educației*, Gabriel Albu, 404 pag.
- *Parteneriate școală-familie-comunitate*, 172 pag.
- *Pedagogie postmodernă*, Emil Stan, 162 pag.
- *Pedagogie constructivistă*, Horst Siebert, 228 pag.
- *Pedagogia comunicării*, Laurențiu řoitu, 280 pag.
- *Procese interpersonale*, Ștefan Boncu, 280 pag.
- *Relații publice și publicitate*, Flaviu Călin Rus, 236 pag.
- *Romantismul german și englez*, Mihai Stroe, 640 pag.
- *Să înțelegem jurnalismul*, John Wilson, 330 pag.
- *Semiotică, societate, cultură*, Daniela Rovența-Frumușani, 312 pag.
- *Sociologia dezvoltării comunitare*, Ion I. Ionescu, 320 pag.
- *Sociologie generală*, Mircea Agabrian, 340 pag.
- *Sociologia educației*, Dumitru Popovici, 292 pag.
- *Spațiul public și educația la vechii greci*, Emil Stan, 152 pag.
- *Strategiile resurselor umane*, Bernard Gazier, 132 pag.
- *Teoria literară*, Dumitru Tiutiucu, 400 pag.
- *Teoria și practica semnului*, Ioan S. Cârâc, 596 pag.
- *Tipologia presei românești*, Marian Petcu, 300 pag.
- *Tratat de gramatică a limbii române. Morfologia*, Cornelius Dimitriu, 854 pag.
- *Tratat de gramatică a limbii române. Sintaxa*, Cornelius Dimitriu, 752 pag.

TITLUL	Nr. Ex.
1
2
3
4
5
6
7

LIBRĂRII în care puteți găsi cărțile colecției *Universitaria*

<p>ALBA-IULIA Librăria <i>Mircea Eliade</i>, str. Cloșca, bloc CH1</p> <p>ARAD Librăria <i>Corina</i>, str. Mihai Eminescu nr. 2, tel. 0257/284749</p> <p>BACĂU Librăria <i>Glissando</i>, Bd. Nicolae Bălcescu nr. 8, tel. 0234/186677</p> <p>BRAȘOV Librăria <i>Şt. O. Iosif</i>, str. Mureșenilor nr. 14, tel. 0268/477799 Librăria <i>George Coșbuc</i>, str. Republicii nr. 29, tel. 0268/477309</p> <p>BUCUREȘTI Librăria <i>Noi</i>, BD. N. Bălcescu nr. 18, tel. 021/3102528 Librăria <i>Mihai Eminescu</i>, Bd. Regina Elisabeta nr. 5, tel. 021/3158761 Librăria <i>Academiei</i>, Calea Victoriei nr. 12 A, tel 021/3138588 Librăria <i>Luceafărul</i>, Bd. Unirii nr. 10, tel. 021/3130075</p> <p>CLUJ Librăria <i>Orfeu</i>, Piața Unirii nr. 10, tel. 0264/195339</p> <p>CONSTANȚA Librăria <i>Sophia</i>, str. Dragoș Vodă nr. 13, tel. 0241/616365</p> <p>CRAIOVA Librăria <i>Şcolii</i>, str. M. Viteazu, bl. 7-14, tel. 0251/412588</p> <p>DEVA Librăria <i>Prescom Divers</i>, str. Ana Ipătescu nr. 11, tel. 0254/213782</p> <p>GALAȚI Librăria <i>KORES</i>, str. Nicolae Bălcescu, bl. A3, parter, tel. 0236/463116</p>	<p>IAȘI Librăria <i>Casa Cărții</i>, Bd. Ștefan cel Mare nr.56, tel. 0232/270610 Librăria <i>Junimea</i>, Piața Unirii nr. 4, tel. 0232/412712 Librăria <i>M. Eminescu</i>, str. 14 Decembrie 1989, nr. 1, tel. 0232/264528 Librăria <i>Cubul de sticlă</i>, Bd. Carol I nr. 3-5, tel. 0232/215683</p> <p>ORADEA Librăria <i>Mihai Eminescu</i>, str. Meșteșugarilor nr. 73, tel. 0253/131924</p> <p>PITEȘTI Librăria <i>Casa Cărții</i>, Bd. Republicii, bl. G1, parter, tel. 0248/214679</p> <p>SATU-MARE Librăria <i>Mihai Eminescu</i>, str. Țibleșului nr. 1, tel. 0261/717503</p> <p>SIBIU Librăria <i>Polsib</i>, Șos. Alba Iulia nr. 40, tel. 0269/210058</p> <p>SUCEAVA Librăria <i>Casa Cărții</i>, str. N. Bălcescu nr. 8, tel. 0230/530337</p> <p>TG. JIU Librăria <i>Mihai Eminescu</i>, str. Tudor Vladimirescu nr. 40, tel. 0253/214910</p> <p>TG. MUREȘ Librăria <i>Luceafărul</i>, str. Trandafirilor nr. 43, tel 0265/250581 Librăria <i>Romulus Guga</i>, str. Trandafirilor nr. 23, tel. 0265/161739</p> <p>TIMIȘOARA Librăria <i>Mihai Eminescu</i>, str. Măceșilor nr. 1, tel. 0256/194123 Librăria <i>Esotera</i>, str. Lucian Blaga nr. 10, tel. 0256/431340 Librăria <i>Noi</i>, str. Hector, nr. 2-4 tel. 0256/220949</p>
---	---

Redactor: Teodora Tudorache
Tehnoredactor: Daniel Mercaş
Bun de tipar: 2005 • Apărut: 2005 • Format: 1/16 (70 × 100)

INSTITUTUL EUROPEAN • Iași, str. Cronicar Mustea nr. 17
C.P. 161 • cod 700198 • Tel. Difuzare: 0788.319462
Fax: 0232/230197 • euroedit@hotmail.com
<http://www.euroinst.ro>

Tiparul executat la SC *Euronovis* SRL

Educația contemporană reprezintă educația dintotdeauna în permanență ei, educația care corespunde solicitărilor societății contemporane, mai mult, care anticipă transformările societății viitoare, proiectează, organizează, coordonează acțiunile și factorii responsabili de aceste transformări. Dimensiunile societății contemporane sunt identificate într-un proces ciclic de evaluare, revalorizare și restrukturare a educației, determinat în prezent de fenomenul cronologic de trecere în mileniul trei, în al XXI-lea secol de existență a omenirii, trecere care a antrenat schimbări politice, economice, sociale, educaționale radicale.

Din cuprins:

- Educația contemporană între vechea și noua paradigmă pedagogică • Finalitățile educației contemporane • Educația axiologică • Educația pentru comunicare • Educația intelectuală
- Educația morală • Educația economică • Educația estetică • Noile educații

INSTITUTUL EUROPEAN

ISBN: 973-611-347-7

Pe copertă: James Abbot McNeill Whistler, *Armonie în gri și verde (detaliu)*

